

Haarlem, 17 januari 2019

Geachte commissieleden,

De natuuronderzoeker Alexander von Humboldt, schreef aan het einde van de 18^e eeuw al dat het kappen van het regenwoud gevolgen zal hebben voor het klimaat. Daarna waarschuwden nog vele wetenschappers en organisaties voor de toenemende uitwoning van onze leefomgeving. Wat is daar mee gedaan? Bitter weinig.

In ons land begon in de tweede helft van 19^e eeuw iets vergelijkbaars. De afbraak van de natuur kwam toen in een stroomversnelling. Woeste gronden en onlanden, zoals de vrije natuur werd genoemd, ging men in opdracht van de overheid ontginnen. Het doel was vergroting van het agrarisch gebied. Eli Heimans en Jac. P. Thijsse waarschuwden voor de ecologische gevolgen en richtten in 1905 de vereniging Natuurmonumenten op. Door de tomeloze inzet van vooral Thijsse, kent ons land nog beschermde natuurgebieden. Die ontginning leidde tot een agrarisch landschap bestaande uit een lappendeken van boerenlandjes. Na de Tweede Wereldoorlog voerde de rijksoverheid de ruilverkaveling in. Bosschages, heggen, knotwilgen, weelderige slootjes verdwenen in rap tempo uit het boerenland en er kwamen grote monoculturen. De industrialisatie bracht ons chemische bestrijdingsmiddelen, denk aan DDT, vooral bedoeld om plaaginsecten te doden. Maar ze hadden tevens desastreuze gevolgen voor vogels, zoogdieren en de gehele voedselketen. Die middelen bleken grote aanslagen op de biodiversiteit. Bewuste ontwatering, vermessing en de floristische verarming van akkers en weidegebieden zorgden er tenslotte voor, dat de insectenstand in onze agrarische gebieden is afgenomen met 85%.

Waarom deze terugblik in de tijd?

De meesten kijken namelijk, bewust of onbewust, niet verder terug dan de duur van hun eigen bestaan. Zo denken zij dat de merkbare schade aan ons ecosysteem van de laatste decennia is. Nee, het is al eeuwen gaande en de versnelling waar thans sprake van is, is de weg naar de afgrond.

Er zijn geen andere planeten met een ecosysteem zoals op die van ons. Wij zullen dat systeem dus moeten redden, om als soort te kunnen overleven. De meeste beheerders van onze erkende natuurgebieden zijn daar van doordrongen. Maar die gebieden tezamen zijn slechts 20% uit van de onbebouwde ruimte in ons land. Het beheer van de rest is in handen van boeren, overheden en particulieren. Als zij hun beheer niet heel snel veranderen, is een val in die afgrond onvermijdelijk.

Er zijn velen die beweren dat het al te laat is. Die mening delen wij niet. Maar oeverloos praten over herstel en het wijzen naar elkaar, moet nu wel plaats maken voor actie.

Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat er thans sprake is van een insectentrek naar het stedelijk gebied. Niet omdat het daar voor hen goed toeven is. Maar het agrarisch gebied biedt nauwelijks nog levenskansen. Wij moeten de insecten met open armen ontvangen. Uit cijfers blijkt echter dat daar de afgelopen zes jaar in Haarlem onvoldoende aan is gedaan. Dat moet heel snel veranderen.

Ik onderschrijf derhalve de adviezen van de volgende spreker.

Geachte commissieleden,

Mijn verhaal sluit aan op dat van de vorige spreker.

Als er al sprake is van gevarieerd ecologisch waardevol groen, dan gaat dat doorgaans niet of nauwelijks de stad in. Ook in Haarlem is dat het geval.

De enkele hotspots, die te ver van elkaar gelegen zijn, dragen niet of nauwelijks bij aan de toegankelijkheid tot onze stad.

Het is dan ook niet vreemd dat bijvoorbeeld vleermuizen, spitsmuizen, Egels en vele vogelsoorten het zeer moeilijk hebben of de stad verlaten. Wanneer zag u in de zomer voor het laatst een spreeuw?

De volgende zaken dragen niet of nauwelijks bij aan de vergroting van de biodiversiteit binnen onze stadsgrenzen.

- Natuurinclusief bouwen,
- het plaatsen van enkele dierentorens,
- het inzaaien van een berm iets langer dan de Prins Bernhardlaan (met een verkeerd gekozen zaadmengsel),
- het uitplanten van 180.000 exotische stinsenbolletjes,
- het aanbrengen van relatief weinig eendentrapjes
- en het ophangen van nestkastjes voor een beperkt aantal vogelsoorten, Ze zijn ondersteunend.

Inmiddels is becijferd dat sinds de invoering in 2013 van het ecologisch groenbeleid, de biodiversiteit in Haarlem aanzienlijk is verslechterd; dat is niet verwonderlijk en was toch niet de bedoeling. Herstel start bij de flora; de basis van ons bestaan en van alle organismen waarmee wij ons ecosysteem delen. De meeste insectensoorten zijn zeer kieskeurig als het gaat om hun dracht- en / of waardplanten. Dit gegeven, en de beperkte actieradius van veel insectensoorten, krijgen onvoldoende aandacht.

Daarnaast vernietigt het intensieve maaibeeld heel veel waardplanten en derhalve vele insecten in al hun ontwikkelingsstadia. Vogels en zoogdieren krijgen in een volgend jaar een nieuwe voortplantingskans. Insecten krijgen die niet of nauwelijks. De levensduur van een imago, een volwassen insect, is in de meeste gevallen immers slechts enkele dagen tot enkele weken.

Maar pas op; hoe lang krijgen de vogels nog een herkansing? Een toenemend aantal jongen sterft al voor ze vliegvlug zijn door gebrek aan insecten. Pindaslingers, vetbolletjes, nestkastjes, bijenhôtels en geveltuintjes, keren het tij niet. Er is een infrastructuur nodig van soortenrijk inheems groen (kruiden, heesters en bomen), die vanaf de stadsrand de stad in gaat, en een aangepast maaibeheer.

Daarnaast zal minimaal één stadsecoloog, het liefst twee in deeltijd, de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten moeten houden. Zij moeten ook de mogelijkheid krijgen het beleid en de bestekken tussentijds aan te passen als de dynamische natuur daarom vraagt. Bij aan- en uitbesteding van werk in het groen, die bij goed ecologisch beheer omlaag kan, moet de ecologische kennis prevaleren boven de uitvoeringskosten.

Met zonnepanelen, spouwisolatie, energietransitie en alle andere goede duurzame maatregelen, maken wij de biosfeer schoon, maar we vergeten de eerste levensbehoeften van alle organismen die daarin leven. Dat is op z'n zachtst gezegd 'een beetje dom'.

De beschikbare inspreektijd is te kort om al onze ecologische adviezen te ventileren.

Daarom heeft de adviesgroep ze op papier gezet.
Die deel ik graag nu uit.

Tot slot laat ik u weten dat de Egelopvang Haarlem e.o. de inhoud van dit stuk onderschrijft.

REACTIES EN ADVIEZEN VAN DE ADVIESGROEP 'ECOLOGISCH TOCH?'

De adviesgroep heeft de evaluatiestukken kritisch gelezen en haar bevindingen per tekstdeel in het blauw daaronder gezet. Haar eindoordeel is alles behalve lovend. De schrijvers van de betreffende stukken erkennen dat er sinds 2013 weinig is bereikt. Dat vinden wij diep triest. De oorzaak moet vooral gezocht worden in gebrek aan kennis, het stellen van verkeerde prioriteiten en het niet volgen van de ontwikkelingen.

De stukken eindigen met een lijst van vier kantjes vol actiepunten. Wie die kritisch leest, en enige kennis van zaken heeft, is daar niet van onder de indruk. De inhoud komt wellicht ambitievol over, maar er staan heel veel plannen en activiteiten in, die reeds lang door anderen worden gedaan. Denk hierbij aan het schooltuinwerk, groenspreekuur, educatie op kinderboerderijen en huisdierencentrum, uiteen lesmateriaal NME, boomfeestdag, Voorjaars- en Herfstevenement etc. Daar is ook de evaluatie trouwens mee doorspekt. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken, dat het stuk daarmee bewust is opgeklopt. Opgeklopt omdat het besef bestaat dat de resultaten na zes jaar zeer pover zijn.

Als het gaat om duurzaamheid heeft de gemeente in de verstreken periode vooral veel aandacht besteed aan zonnepanelen, energietransitie, het terugdringen van de CO2 uitstoot in de stad, circulaire economie, zwerfafval, waterberging, tiny houses etc. Wij onderschatten de waarde van die activiteiten absoluut niet. Maar vergeten wordt waarvoor wij het doen. Het gaat niet uitsluitend om schone lucht en schoon drinkwater voor ons of de vermindering van verbruikskosten. Wij maken deel uit van een groot ecosysteem. Een systeem dat wij delen met alle plantaardige en dierlijke organismen om ons heen. Al die organismen hebben wij, in al zijn gevarieerdheid en in een goed evenwicht, nodig om als soort te kunnen overleven. 'Wij maken de kooi schoon en vergeten de dieren te voeden'. Wordt dit mede veroorzaakt doordat duurzaamheid en natuur niet in de portefeuille zitten van één, maar van twee wethouders?

Men geeft ruimhartig aan internationale organisaties om Reuzenpanda's, Orang-oetans en Witte neushoorns van de ondergang te redden. Wij zijn onthutst als de nieuwe president van Brazilië de weg vrij maakt om het Amazonegebied in een nog sneller tempo te ontbossen.

Maar van het snelle verlies van onze eigen natuur zijn wij schijnbaar niet onder de indruk. Is het niet alarmerend dat in de verstedelijkte Randstad de biodiversiteit nog maar 15% is van wat het ooit is geweest?

Na zes jaren, die de indruk wekken dat herstel van ons ecosysteem en de evenwichtige diversiteit daarbinnen, niet echt belangrijk is, moeten er nu prioriteiten worden gesteld en die vinden wij nergens terug.

Er is geen tijd meer voor experimenten, geproeft, projecten die op de langere termijn vruchten moeten gaan afwerpen of welke actie dan ook die niet direct tot de verbetering van de biodiversiteit leidt. Denk hierbij aan geveltuintjes, bewonersparticipatie, stadslandbouw etc. Ook de zo belangrijke communicatie met de inwoners van Haarlem zal even minder aandacht moeten krijgen.

De twee onderste lagen van de voedselpiramide hebben in ons land al meer dan anderhalve eeuw op hun donder gehad. Het gaat hier om de flora (de onderste) en de laag daarboven die voor 80% uit geleedpotigen bestaat, 75% daarvan is insect. Juist doordat die lagen de grootsten zijn, is de schade die is aangebracht sluipenderwijs verlopen. De flora kan alleen divers en ruim aanwezig blijven, dankzij haar bestuivers; vooral insecten. Die mogen als wederdienst van haar gebruikmaken als voedselbron en waardplant.

Het zijn die twee lagen die nu de grootste aandacht moeten krijgen, want alle lagen boven die van de geleedpotigen zijn van hen afhankelijk. Wij zijn de fundering van het bouwwerk aan het slopen. Er moeten nu heel snel grote stappen worden gemaakt. Daarna komt de ecologische verfijning.

Wij adviseren het gemeentebestuur daarom dringend om onze onderstaande adviezen, die opgesteld zijn in volgorde van prioriteit, serieus te nemen. Alleen op die wijze wordt zo snel mogelijk iets gedaan aan een gevarieerde inheemse flora, die het insectenleven weer een kans geeft. Daardoor krijgen de hogere dieren die direct afhankelijk zijn van insecten (denk bijvoorbeeld aan kikkers, padden, salamanders, insectivore geleedpotigen, vissen, spitsmuizen, Egels, vleermuizen en de meeste vogelsoorten; zelfs Huismussen) weer een kans. Daarmee wordt ook aan de voedselbehoefte voldaan van dieren die weer leven van de dieren die vooral of uitsluitend insecten eten (denk bijvoorbeeld aan uilen, roofvogels, Wezel en Hermelijn). Natuurinclusief bouwen, vleermuiskasten, nestkastjes voor vogels, schuilplaatsen voor vlinders of hotels voor metselbijtjes zijn goede maar ondersteunende initiatieven; zij hebben nu niet de grootste prioriteit. Er is nu vooral behoefte aan voldoende voedsel en daar is een gevarieerde ruim aanwezige inheemse flora voor nodig.

De adviesgroep adviseert het gemeentebestuur dringend en in volgorde van prioriteit:

Zeer urgent:

- Een zeer terughoudend uitvoering van de bestekken tot er een herschreven beleid is vastgesteld
- Het aanstellen van twee ecologen in deeltijd.
De vacature niet eerst intern verspreiden, maar direct extern. Een externe deskundige aantrekken die zitting moet nemen in de sollicitatiecommissie. Die deskundige geeft een doorslaggevend advies als het gaat om inhoudelijke kennis. De adviesgroep heeft Prof. Dr. Frank Berendse gepolst. Hij is oud-hoogleraar aan de universiteit in Wageningen, rijksadviseur en bereid het te doen.
- Voor het uit te besteden werk zoeken naar bedrijven met voldoende ecologische kennis; die zijn er genoeg (zie organisatie Wilde Weelde).
- Ontgraving van bermen, perken en parken.
- Potentieplekken de komende vijf jaar op niveau houden en al het groen bezien op verbeteringen.
- Extensief beheer door weloverwogen aanplant van vooral inheemse vaste planten.
- Stoppen met het gebruik van akkerkruiden en Bijenvoer (*Phacelia tanacetifolia*).
- Niet alleen focussen op het inzaaien van ruigtekruiden. Nu ook en vooral zorgen voor aanplant van vaste inheemse kruiden in een zo ruim mogelijke variatie.
- Sterke verruiming van de heesterlaag met inheemse soorten.
- Stoppen met het verwijderen van gevallen blad in de bermen en perken.
- Zo snel mogelijk een ecologisch verantwoorde groene infrastructuur realiseren van de buitenrand naar het centrum van de stad.
- Ophouden met het onzinnig gezaag en gesnoei in de houtgewassen.
- Periodieke controle en rapportage van de werkzaamheden in het veld door deskundigen.
- Meer hout laten liggen. Bomen die een bedreiging vormen voor de veiligheid terugzetten tot een hoogte waarop dat gevaar is geweken. Velen lopen dan weer uit. Zo niet dan kan een natuurlijk afbraakproces beginnen. Dat geeft veel dierlijke en plantaardige organismen die behoren tot de reductanten een levenskans
- Stammen niet afvoeren maar daar waar het kan in het groen laten liggen om dezelfde reden als in het vorige punt.
- Verwijderde takken zoveel mogelijk in het struweel laten liggen of daar takkenrillen van maken.

- Groeninrichting en aanplant van herstructureringslocaties niet meer uitbesteden aan civieltechnische of andere ondeskundige bedrijven maar zelf ter hand nemen.
- Zoveel mogelijk oevers natuurlijk maken.
- Maaien niet meer als vaste periodieke klus opnemen in de bestekken, maar de momenten bepalen op basis van de weersgesteldheid en een gefaseerd maaibeleid op de plaatsen waar men kiest voor ruigtekruiden.
- Langs zoveel mogelijk watergangen een strook van minimaal twee meter ongemaaid laten en inplanten met vaste inheemse oevergewassen.

Minder urgent:

- Goede samenwerking tussen ecologen en NME-Haarlem ten behoeve van educatie op scholen (basis- en voortgezet onderwijs). Niet verschuilen achter het feit dat er reeds leskisten bestaan. Er moeten gastlessen georganiseerd worden om leerlingen te wijzen op het belang van een goed functionerend ecosysteem.
- Goede samenwerking tussen ecologen en NME-Haarlem ten behoeve van de communicatie richting burgers (foldermateriaal / krantencolumns / lezingen / contacten wijkraden etc.)
- Participatie in het groen alleen toestaan onder voorwaarden en begeleiding met kennis en materialen.
- In gesprek gaan met woningbouwverenigingen / corporaties om te bevorderen dat verhuur van een woning met een tuin alleen kan als men contractueel met de huurder overeenkomt dat een beperkt deel van de tuin verhard mag worden
- In gesprek gaan met woningbouwverenigingen / corporaties om te bevorderen dat die organisaties het stadsgroen dat bij hen in beheer is ecologisch gaat beheren en toezien op de resultaten
- In gesprek gaan met het waterschap, om te komen tot een ecologisch verantwoord beheer van de watergangen. Thans trekt Griekspoor, met weinig voorzichtigheid en in het verstreken jaar zelfs twee keer, de oeverbegroeiing tot diep in het water weg
- De mogelijkheid creëren om het aangepaste beleid bij te stellen, als de dynamische natuur daarom vraagt
- Het contact tussen Spaarnelanden en de gemeente, als het gaat om de inrichting en beheer van het groen, moet verlopen via een deskundige of deskundigen op het gebied van ecologie
- Contact opnemen met de gemeente Gouda voor een werkbezoek

Verder hebben wij de neiging om u te adviseren het groenbeheer weer in eigen hand te nemen.

Haarlem 17 januari 2019

Roland Brakel, Peter Bulsing en Frank Zoontjes

Onderwerp Evaluatie ecologisch beleidsplan Nummer 2018/817231 Portefeuillehouder Snoek, M. Programma/beleidsveld 5.1 Openbare ruimte en mobiliteit Afdeling BBOR Auteur Slot, M. Telefoonnummer 023-5113626 Email mslot@haarlem.nl Kernboodschap Voor een vervolg van de uitvoering van het ecologisch beleidsplan zal de komende vier jaren de stand van de natuur worden gemonitord, sterker worden ingezet op communicatie en participatie en zal het beleidsplan op onderdelen worden geactualiseerd. Dit betekent een verandering in het accent van het uitvoeringsplan ten opzichte van de afgelopen vijf jaar.

Uit de evaluatie van het ecologisch beleidsplan dat in 2013 is vastgesteld, blijkt dat er tot nu toe veel werk is verricht. Er zijn onder meer afwegingskaders en gedragscodes vastgesteld, streefbeelden toegepast in ontwikkeling en beheer, bewoners actief betrokken en de ecologische waarden zijn versterkt door maatregelen op vele locaties. Met behulp van een monitoring kan daadwerkelijk

worden gemeten of de ecologische waarde van de natuur in Haarlem erop vooruitgaat en kan worden bijgestuurd op de maatregelen om deze te verhogen.
Behandelveorstel voor commissie

Het college stuurt dit besluit ter informatie naar de commissie.

- Bij vaststelling van het ecologisch beleidsplan in 2013 is tevens besloten om na vijf jaar te evalueren, dit is de rapportage hiervan. - En er zijn meerdere vragen uit de commissie beheer die beantwoord worden op basis van deze evaluatie.

Relevante eerdere besluiten

Raadsstuk ecologisch beleidsplan 2013 420660

Besluit College d.d. 18 december 2018

Het college van burgemeester en wethouders, Besluit:

1. Het bijgestelde uitvoeringsplan ecologisch beleid 2019 – 2022 vast te stellen.
de secretaris, de burgemeester, .

1. Inleiding

In 2013 is bij vaststelling van het ecologisch beleidsplan besloten dat de uitvoering na vijf jaar geëvalueerd dient te worden. Deze evaluatie is nu afgerond en geeft aanleiding tot bijstelling van het uitvoeringsplan.

Met de evaluatie is nagegaan in hoeverre het uitvoeringsplan, dat als bijlage in het ecologisch beleidsplan is opgenomen voor de periode 2013-2022, is uitgevoerd en of dit tot resultaten heeft geleid op de beschreven ambities uit dit beleidsplan. Vervolgens zijn de toekomstige acties om dit beleid succesvol uit te kunnen voeren hieruit afgeleid. De bevindingen en de bijstelling van het uitvoeringsplan worden in de evaluatie aangegeven.

*De biodiversiteit loopt nu landelijk **jaarlijks** steeds sneller terug, zo is wetenschappelijk vastgesteld. De insectenstand is inmiddels met ca 80% afgenomen (lees o.a. het boekje 'Wilde apen' van Prof. Dr. Frank Berendse, oud hoogleraar aan de universiteit van Wageningen en ecologisch adviseur van het rijk). Evaluatie na jaren was en is geen optie als men serieus iets wil doen aan herstel en vergroting van de biodiversiteit in de stad. Berendse heeft een trek signaleerd van het insectenleven van het agrarisch gebied naar de stedelijke omgeving. Niet omdat het daar voor hen uitstekend toeven is, maar op het boerenland zijn, door grote monoculturen, grondbewerking met zwaar materieel, ontwatering en het gebruik van pesticiden, de levenskansen nihil geworden.*

In de stedelijke omgeving vinden de insecten onvoldoende levenskansen om te kunnen blijven bestaan. Daar zal, als het beheer van het openbaar groen niet in een ijftempo wordt verbeterd, het uitsterven doorgaan. Dit is geen doemdenken maar de realiteit.

Het ecologisch beleid dient dus op elk moment dat bijstelling voor het insectenleven nodig is, aangepast te kunnen worden. Dus niet uitsluitend een evaluatie over vier jaar, maar, als de gemeente Haarlem de vergroting van de biodiversiteit serieus neemt, steeds de vinger aan de pols houden.

Er zijn dertien ambities geformuleerd in het ecologisch beleidsplan. De drie belangrijkste ambities zijn: 1) het invoeren van een afwegingskader bij projecten en andere ingrepen en het toepassen van een compensatieregeling,

Goed plan.

2) het ontwikkelen van ecologische potentiële locaties tot hotspotlocaties

Goed plan.

*Maar de zo nodige vergroting van de biodiversiteit vraagt een veel bredere aanpak. **Al het groen kan en moet van grotere ecologische waarde worden.** Was dat in de verstreken vijf jaar het uitgangspunt geweest dan stond de biodiversiteit in Haarlem er nu een stuk beter voor.*

*Die bredere aanpak moet snel gaan komen en bestaan uit een (eco)logische inrichting van bermen, perken en plantsoenen. Logisch qua opbouw van gewassen. Dan hebben wij het over: alle gewaslagen (kruidlaag, heesterlaag en boomlaag), soortkeuze en de habitus en hoogte van de gewassen. De bewust doorgevoerde vergrassing van het openbaar groen, die vooral bestaat uit ingezaaide **invasieve exotische grassoorten**, als Engels raaigras en Bermudagrass, dient bestreden te worden. Dat gras moet vervangen worden door inheemse **vaste** kruiden; qua soorten afgestemd op de plantlocatie. Dit maakt grote delen van het openbaargroen zoveel minder onderhoudsgevoelig, dat de kosten van dat extensieve beheer aanzienlijk lager zullen zijn.*

en 3) het in kaart brengen en beschermen van soorten planten en dieren.

Goed streven.

In het In de eerste vijf jaar van de uitvoering is er al veel werk verricht om de verschillende ambities te behalen. Er zijn afwegingskaders en gedragscodes vastgesteld, zijn er streefbeelden voor ontwikkeling en beheer opgesteld en toegepast

Allemaal werkzaamheden die uiteindelijk moeten gaan leiden tot herstel van de biodiversiteit. Ze gaan echter pas werken als ze daadwerkelijk worden uitgevoerd en dat is de afgelopen vijf jaar nog niet gebeurd. Langdurig praten en denken helpt niet bij herstel, als daarnaast niet direct actie wordt ondernomen in het veld.

, er zijn buiten werkzaamheden verricht om de ecologische waarden te versterken op vele locaties en er wordt er gewerkt aan het informeren en activeren van bewoners.

Er is, buiten de inzet van Landschap Noord-Holland op 'Hotspots', nauwelijks iets zinnigs gedaan om tot verbetering van de biodiversiteit te komen. Er wordt gekoketteerd met het inzaaien van 3 kilometer berm met akkerkruiden, zoals: Korenbloem, Klapproos, Bolderik en Bijenvoet (klinkt aanzienlijk, maar wat is een berm van die lengte ten opzichte van al het Haarlemse groen?), het uitplanten van 180.000 stinsenbolletjes, het aanleggen van een paddenpoel, het aanbrenge van enkele eendentrapjes, het plaatsen van enkele dierenhotels en de verkoop van nestkastjes. Voor leken wellicht indrukwekkend, maar de adviesgroep is daar niet van onder de indruk.

De akkerkruiden kwamen vroeger uitsluitend langs graanakkers voor die waren ingezaaid met 'vervuild' zaaigras uit Zuid-Europa. Hoge ecologische waarde hebben veel van die gewassen niet. Het zijn vooral honingbijen die op daarop vliegen. Honingbijen zijn niet meer soortecht en geen inheemse wilde soort. Koninginnen worden bijvoorbeeld door kunstmatige inseminatie en selectie op fokstations geteeld, met het doel minder agressieve rassen te creëren die meer honing produceren; een soort melkkoeien. Het zijn de huisdieren van de imkers. Zij merken dat de achteruitgang van de diversiteit van de flora ten koste gaat van hun liefhebberij. Daarom zijn zij al geruime tijd actief met het promoten van het uitzaaien van drachtplantensoorten voor hun huisdieren. Het maakt niet uit waar de soorten vandaan komen, als ze maar nectar produceren zodat honingbijen daar, de door de imker zo begeerde, honing van kunnen maken. Ze verkopen die acties door te stellen dat de honingbij van grote economische waarde is, doordat zij grote monoculturen en fruitbomen kunnen bestuiven. Monoculturen dragen niet bij aan herstel van de biodiversiteit en de fruitbomen kunnen, zo is wetenschappelijk bewezen, ook door inheemse wilde bijensoorten bestoven worden. Daarnaast moeten de honingbijen gezien worden als concurrenten van onze wilde bijen. De wilde soorten zijn zeer selectief bij de keuze van een waardplant en de honingbijen vliegen op alles, als er maar nectar in zit. Imkers mogen zich derhalve niet mengen in de discussie inzake de vergroting van de biodiversiteit omdat er dan sprake is van belangenverstrengeling. Ze doen dat, ter bescherming van hun hobby, echter wel; tot in het koninklijk huis aan toe.

Stinsenbolletjes kwamen ooit uitsluitend als exotische tuinplantensoorten voor op buitenplaatsen in Friesland, Groningen, langs de Vecht en in Kennemerland. Ze zijn vooral afkomstig uit Eurazië en Zuid-Europa. Dat is ook het oorspronkelijke leefgebied van de honingbij. Het zijn derhalve vooral die dieren, die op de bloemen van die gewassen vliegen. Hun ecologische waarde is nagenoeg nihil en ze kunnen niet gezien worden als goede vervangers van onze vroegbloeiende inheemse gewassen zoals Paardenbloem en ander composieten. Ze worden echter wel in grote hoeveelheden aangeplant. Eenmaal uitgebloeid wordt er gemaaid. Dat is precies op het moment dat Paardenbloemen en andere inheemse ecologisch waardevolle gewassen worden gemaaid. Op Paardenbloem vliegen ca 400 inheemse insectensoorten, dat is wetenschappelijk vastgesteld. De zaai- en plantactiviteiten van de afgelopen vijf jaar hebben dus nauwelijks enige ecologische waarde gehad.

Een enkelpaddenpoeltje helpt de amfibieënstand niet, zolang de oevers langs de Haarlemse waterlopen voorzien zijn van hardhouten steile betimmeringen. Eendentrapjes zijn een minuscuul druppeltje op een gigantische gloeiende plaat. Daarbij komt nog dat het schonen van de sloten door het waterschap zo wordt gedaan, dat het alleen maar ecologische schade oplevert.

*Als het gaat om activering van bewoners spreekt men al vlug over het Romolenpark, het middengebied Molenwijk, geveltuintjes, stadslandbouw en Operatie Steenbreek. Het Romolenpark dreigde te verloederen door het stoppen van het ecologisch onderhoud door de gemeente. Het is dankzij de spontane inzet van buurtbewoners, dat het park nog van waarde is. De eer gaat niet uit naar de gemeente of naar Spaarnelanden, maar naar vooral een lid van die bewonersgroep met grote kennis van het ecologisch beheer van groen. Daar waar het gaat om het middengebied van Molenwijk heeft de gemeente Haarlem **rond 2013!** Eerst de ecologische waarde vernield. De verloedering die vervolgens inzette was de buurt een doorn in het oog. Buurtbewoners zijn aan de slag gegaan en hebben een lid van de adviesgroep gevraagd om ecologische kennis in te brengen. Dus ook hier, al wordt de 'groengroep ondersteund met materiaal', geen ecologische opwaardering door de gemeente en Spaarnelanden.*

Geveltuintjes zijn leuk, maar dragen, vooral door de aanplant van exoten, nauwelijks tot niet bij aan de vergroting van de biodiversiteit. De tuintjes hebben alleen ecologische waarde:

- als het insectenleven via een goede groene infrastructuur de gelegenheid krijgt om vanuit de stadsrand tot de oude stad door te dringen
- als de beplanting bestaat uit inheemse dracht- **en waardplanten**.

Zeg niet 'het draagt wel bij aan een mindset' want daar schiet de biodiversiteit geen donder mee op.

Operatie Steenbreek is een goed initiatief, maar veel te vrijblijvend. Zij doen echt hard hun best om tuinen vergroend te krijgen, maar wij zien mensen minimaal evenzoveel tuinen verstenen als 'ontstenen'. De woningbouwverenigingen moeten hun huurders contractueel verplichten om een aanzienlijk deel van hun tuin groen te laten. Alleen dan werkt men goed aan het groeiende regenwaterprobleem, hittestress, CO2 en fijnstofafvang etc. Het is de gemeente die met de woningbouwverenigingen in gesprek moet.

Stadslandbouw, moes- en volkstuintjes kunnen wel ecologisch beheerd worden, maar dragen nauwelijks tot niet bij aan de verbetering van de biodiversiteit in de stad. Ze worden gevuld met niet inheemse consumptiegewassen voor de mens en die willen de tuinders niet delen met insecten. Vruchtdragende struiken en bomen gaan onder een net, omdat vogels anders het fruit opeten. Rupsen worden gedood als ze een kool aanvreten, witte vlieg, bladluizen, veenmollen worden gemold, het bodemleven wordt door intensief grondonderhoud keer op keer geschaad etc. Hoe kan men met droge ogen beweren dat stadslandbouw/moestuiniëren ecologisch waardevol is. Ik gun iedereen een moestuintje, maar het onderwerp hoort niet in het ecologisch beleidsplan thuis maar bij recreatie. Braakliggende grond kan beter ingezaaid worden met ecologisch waardevolle inheemse plantensoorten.

Dierentorens en nestkastjes horen **ondersteunend** te zijn bij de verbetering van de natuurlijke voorplantingsplaatsen. Ze zijn ook bedoeld voor slechts enkele soorten. Zo planten de meeste van de 300 inheemse wilde bijensoorten (waarvan inmiddels 100 soorten zijn uitgestorven en nog eens 100 soorten dat lot te wachten staat) zich voort in de grond of op/in ander plekken dan een bijen hotel. Ook hier gaat het dus weer om een zeer minuscuul pleistertje op een immens grote etterende open wond. Wij worden daar dus alles behalve enthousiast van.

Landschap Noord-Holland en Spaarnelanden koketteren op hun website met de organisatie van een tuinevenement in de Haarlemmer Kweektuin. Dat evenement wordt al meer dan twintig jaar georganiseerd door NME-Haarlem (van 2000 tot en met 2018 door een lid van onze adviesgroep). Bij de editie van 2018, heeft de organisator voorgesteld om het idee van Landschap Noord-Holland, om de Haarlemmers goedkope nestkastjes aan te bieden, te combineren met het evenement (in samenwerking met NME tijdens Voorjaarsevenement). Ik zie dit soort acties op de sociale media als rookgordijnen om een slechte uitvoering van het ecologisch beheer (met dure inhuur van heel veel hoveniers- en boomverzorgingsbedrijven die maar blijven opkronen; doorgaans zeer onnodig) te verbloemen.

Communicatie met de burgers kan alleen gedaan worden door deskundigen op ecologisch gebied, of door didactisch geschoolde mensen in samenwerking met ecologen. Die kennis heeft de gemeente en Spaarnelanden niet (meer). Daartoe zou Landschap Noord-Holland ingehuurd kunnen worden. Het aantal inhuururen zal echter van dien aard blijken, dat, rekening houdende met overige taken die wij later in dit stuk aanhalen, de aanstelling van 1 ½ ecooloog (deeltijd) goedkoper is. Die moeten nauw gaan samenwerken met NME. Laatstgenoemde gemeentelijke instantie heeft immers natuur- en milieueducatie, in de breedste zin van het woord, tot haar taak en heeft didactische kennis.

Een aantal acties is nog niet of niet voldoende opgepakt. De belangrijkste hiervan is de monitoring van de staat van de natuur in Haarlem, zodat de effecten van maatregelen en ontwikkelingen gemeten kunnen worden.

*Terloops wordt even de monitoring aangehaald als een nog uit te voeren klusje. Waarschijnlijk bewust haast in de kantlijn. Verbetering is alleen vast te stellen na een nulmeting. Die monitoring had dus al in **2013** van start moeten gaan. Een helse klus? Nee hoor. KNNV en de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland doen al lang aan monitoring van flora en fauna. Die kennis moet dus gebruikt gaan worden en die verenigingen moet men vragen om direct aan de slag te gaan voor een nulmeting. Ook SOVON, FLORON en RAVON kunnen ongetwijfeld gegevens aanleveren. Het is dus eigenlijk een schande dat het nog niet is gebeurd, terwijl de gemeente al vijf jaar bezig is met ecologisch beheer.*

Ook is gebleken dat de afstemming tussen beleid en uitvoering versterkt moet worden

Er is volgens ons door de gemeente geen enkele controle uitgevoerd op de ecologische kwaliteit van het groenbeheer. Dat kan ook niet, omdat die kennis daar in onvoldoende mate aanwezig is. Er wordt wel gesproken over een jaarlijkse rapportage door Spaarnelanden, die, al dan niet na lezing, gearchiveerd werd. Het speelveld van de betrokken gemeenteambtenaren is o.i. slechts hun bureaublad.

en dat er meer ecologische deskundigheid nodig is in beleidsvorming, projecten en uitvoering van projecten en beheer.

Mijn voorgaande opmerking wordt nu erkend. Het is zelfs bedroevend dat de bestekmaker en contactpersoon tussen de gemeente en Spaarnelanden, zo is ons gebleken, een civieltechnicus is, die toegeeft nagenoeg geen kennis te hebben van biologie/ecologie. Hoe is dat mogelijk?

O.i. zal er voor de aanstelling van een stadsecoloog / stadsecologen direct een externe sollicitatieprocedure moeten komen. De functie is te belangrijk om in eerste instantie uitsluitend een interne vacature uit te laten gaan. De opleidingseis moet een universitaire opleiding biologie en een master ecologie zijn. Binnen het ambtelijk apparaat is geen kennis meer aanwezig om tot een goed oordeel te komen ten aanzien van de kennis van de sollicitanten. Ten behoeve van de sollicitatiecommissie moet daarom een externe deskundige ingehuurd worden met een doorslaggevende stem. Het moet een doorgewinterde vakman/vrouw zijn (of deeltijd ecologen), die een vuist durft te maken; dat laatste is zeer belangrijk. Wij hebben Prof Dr. Frank Berendse gepolst en hij is bereid om in de commissie zitting te nemen. De ecooloog die thans in tijdelijke dienst is bij de gemeente, kan mee doen als sollicitant, maar moet niet als interne sollicitant voorrang krijgen.

In communicatie zijn ook verbeteringen nodig, zowel in een sterkere, proactieve communicatie van het ecologisch beleid bij projecten en ontwikkelingen als in een versterking van informatieverstrekking aan en activering van burgers.

Zie een van onze voorgaande reacties.

Tot slot is een actualisatie van het beleidsplan op een aantal inhoudelijke punten, zoals streefbeelden, soortenlijsten en aanpassing aan de wetgeving nodig.

Inderdaad en met spoed!

Tot slot van dit onderdeel willen wij nog opmerken, dat het, op z'n zachtst gezegd, meer dan wonderlijk is dat natuur en duurzaamheid bij een andere wethouder ligt dan beheer en dat het vooral de raadscommissie beheer en haar wethouder zijn die het gaan hebben over het ecologische beheer van het groen.

Duurzaamheid is een uitgehold begrip. Zonnepanelen, energietransitie, zwerfvuil, spouwisolatie, etc. zijn duurzame activiteiten die uiteindelijk moeten leiden tot een gezond ecosysteem. Het ecosysteem waar wij deel van uitmaken en dat alleen kan functioneren bij een ruime diversiteit aan vooral flora en insectenwereld. Tachtig procent van de onderste consumentenlaag van de voedselpiramide bestaat uit geleedpotigen, waarvan 75% weer bestaat uit insecten. Zij zijn van het allergrootste belang voor het voortbestaan van alle hogere consumentenlagen, de mens inclusief, en het behoud van de enige producentenlaag, de flora. Zonder die diverse flora is er geen leven op aarde mogelijk. Het wordt tijd dat iedere weldenkende wereldburger dat beseft. Met alle wereldwijde acties zoals het schoonmaken van lucht, oceanen en grond, zijn wij de kooi aan het schoon maken zonder de dieren eten te geven! Het groenbeheer hoort o.i. dus in de portefeuille te zitten van de wethouder die ook over duurzaamheid en natuur gaat.

Kenmerk: 2018/817231 3/4

2. Besluitpunten college Het bijgestelde uitvoeringsplan ecologisch beleid 2019 – 2022 vast te stellen.

Beoogd resultaat Een bijgesteld uitvoeringsplan op basis waarvan een effectieve uitvoering van het ecologisch beleidsplan kan worden voortgezet. Hierdoor wordt de natuur in Haarlem versterkt, in het bijzonder de waardevolle hotspots, de ecologische verbindingen en de natuur in de bebouwde omgeving.

De enkele hotspots krijgen via Landschap Noord-Holland al veel aandacht. Het gaat om de rest van het groen. Met de rest bedoelen wij alle berm, perken en parken. Het onderhoud is daar absoluut niet ecologisch gericht, de variatie in beplanting (inheemse kruid-, heester en boomlaag) laat zeer te wensen over. Verder heeft men lak gehad aan de gedragscode.

*De vergrassing met Engels raaigras en andere **invasieve exotische grassoorten en hun cultuurvormen** (Engels raaigras is inmiddels de meest voorkomende plant in ons land!) is niet bestreden maar gekoesterd om maaimeters te kunnen maken.*

Er moeten, daar waar het kan, en dat is op de meeste plaatsen, vaste inheemse gewassen worden aangeplant. Toen een van onze leden dat ooit opperde werd hem te verstaan gegeven dat dat een te beperkte verrijking aan soorten zou zijn. Die vlieger gaat echter niet op want alles is beter dan gras. Dat zijn windbestuivers die geen nectar dragen en derhalve als drachtplant niet interessant is. En ook als het gaat om waardplanten scoren grassen relatief laag. Verder moet ruime aanvulling van de heesterlaag, die de afgelopen decennia goeddeels verwijderd is om daar maaibaar gras in te zaaien, grote prioriteit hebben. Dat is het leefgebied van vele soorten insecten, zoogdieren en vogels.

2. Argumenten 1 Het bijgestelde uitvoeringsplan van het ecologisch beleid voldoet aan de financiële kaders. De bijstelling betreft een verschuiving in besteding van beschikbare middelen teneinde de vastgestelde ambities te realiseren. Beschikbaar voor uitvoering van het ecologisch beleid is € 200.000 per jaar, van 2014 – 2022. De bestedingen zijn herschikt op basis van de ervaringen in de afgelopen vijf jaar. Grootste veranderingen zijn dat er voor monitoring en communicatie vanaf 2019 15%, resp. 5% begroot is en dat er niet meer zal worden ingezet op ontwikkeling van tijdelijk natuur op braakliggende terreinen.

Ook tijdelijke natuur kan de biodiversiteit in de stad ondersteunen. Dat is bijvoorbeeld niet het geval met stadslandbouw. Moestuinen kunnen wel zo ecologisch mogelijk uitgevoerd worden, maar

draagt in vrijwel geen enkele wijze bij aan herstel van de biodiversiteit. Dat is door ons reeds eerder onderbouwd in dit stuk.

Braakliggende gebieden kunnen ingezaaid worden met gewassen uit de eerste successiefases van de natuurontwikkeling. Door gefaseerd te maaien is het een verrijking voor de biodiversiteit in de stad.

2 Monitoring van de natuurwaarden toont aan of de maatregelen het gewenste effect sorteren. Door monitoring kan gemeten worden of de ecologische waarde van de natuur in Haarlem erop vooruitgaat. De afgelopen vijf jaar zijn veel verschillende maatregelen op locaties uitgevoerd,

Dit is makkelijk roepen. Vraag Spaarnelanden dan maar eens naar waar en wat en in hoeverre die ingrepen het gewenste resultaat hebben gehad.

met monitoring zullen de effecten van de genomen maatregelen in beeld worden gebracht en zal er veel effectiever gestuurd worden op deze maatregelen. Deze monitoring van de ecologische waarden is van een heel andere orde en een noodzakelijke aanvulling op de globale monitoring van groen of de totale hoeveelheid bomen in de stad, die wordt opgezet voor de Structuurvisie Openbare Ruimte.

Dat laatste is een waarheid als een koe. Groen is namelijk ook een kleur en dat wekt bij velen verwarring.

3 Communicatie en genereren van draagvlak zijn essentieel voor het realiseren van dit beleid. Elk project in de buitenruimte heeft effect op de natuur die zich daar bevindt en kan deze versterken of aantasten. Versterking van het bewustzijn van het belang van ecologie binnen de gemeentelijke organisatie bij de uitvoering van alle projecten, is van groot belang om een deze te behouden en versterken.

Zekerweten!

Burgers zien door ecologisch beheer en omvorming het aanzicht van de openbare ruimte veranderen, maar begrijpen dit niet. Minimaal moet communicatie naar burgers worden ingezet om hiervoor begrip te verkrijgen en waar mogelijk kan hiermee ook activering en participatie worden aangewakkerd.

Eerder schreven wij reeds over het belang van een goede communicatie naar de burgers door een samenwerking tussen de stadsecologen en NME. Respect verkrijgt men alleen door het hebben of vergaren van kennis. Binnen het onderwijs wordt o.i. onvoldoende gewerkt aan vergroting van ecologische kennis. Dat hoort van even groot belang te zijn, als het leren van je eigen taal. De mens maakt immers deel uit van het grote ecosysteem binnen de biosfeer. De Homo sapiens kan niet buiten dat complexe systeem, maar is dat wel aan het vernietigen en het zijn o.a. de overheden die voor doen hoe dat moet.

Participatie kan alleen als betrokken burgers secuur worden aangestuurd door deskundigen. Dat wordt op twee locaties gedaan door privé personen met bovengemiddelde kennis van ecologie. Die kennis en begeleiding, ander dan het beschikbaar stellen van schoffels en harken, ontbreekt bij Spaarnelanden. Daardoor verschijnen er in het kader van bewonersparticipatie aangeharkte perkjes met Afrikaantjes, Petunea's en Dahlia's en gestapelde oude autobanden gevuld met viooltjes. Laat Spaarnelanden maar eens een opgave doen van serieuze participatieprojecten die ecologisch verantwoord zijn en die door hen begeleid zijn.

5. Risico's en kanttekeningen Ecologische deskundigheid versterken: Er is versterking nodig van ecologische deskundigheid voor een goede beleidsontwikkeling, beleidsuitvoering en voor goed beheer.

Correct; daar is reeds reeds aandacht aan besteed.

Kenmerk: 2018/817231 4/4

Omdat hierbij een gedegen kennis van de lokale aard van de natuur en van de ontwikkelingen die spelen erg belangrijk is, kan ad hoc inhuur van kennis hieraan moeilijk voldoen. Het is raadzaam om de ecologische deskundigheid in de organisatie te versterken. Hiervoor zijn op dit moment geen middelen beschikbaar, anders dan de € 200.000 voor uitvoering van het ecologisch beleidsplan. Bij de inzet van 0,5 FTE is er € € 50.000 minder beschikbaar voor daadwerkelijke versterken van de ecologische waarde in de buitenruimte.

Als er onvoldoende draagkracht is om buiten de genoemde € 200.000 gelden te vinden voor twee ecologen in deeltijd, kunnen wij niet anders vaststellen dat het herstel en de vergroting van de natuurwaarde in de stad niet serieus wordt genomen.

De kosten zouden ook deels ten laste kunnen komen van Spaarnelanden. Dat bedrijf mag zich echter niet bemoeien met de zoektocht naar en de keuze van de aan te stellen ecologen.

Het was een van onze leden die, n.a.v. het concept van het eerste ecologisch beleidsplan, waarschuwde dat bij de aan- en uitbesteding van hovenierswerk de ecologische kennis ondergeschikt zou zijn aan het kostenaspect. Dat gaat ten koste van de biodiversiteit in de stad. Wie beoordeelt immers de ecologische kennis van de aan te trekken bedrijven?

Een juiste inrichting en een goed ecologisch beheer van het openbaar groen bespaart heel wat geld. Aan- en uitbesteding kan daardoor (vrijwel geheel) achterwege blijven. Wie durft te beweren dat ecologisch beheer veel duurder is liegt of weet niet waar hij of zij over spreekt. Prof. Dr. Frank Berendse heeft onze visie ten aanzien van de kosten ongevraagd onderschreven.

Continuïteit van uitvoering beleid: Omvorming naar ecologisch beheer en omvormen van gebieden naar een hogere ecologische waarde, vergt tijd.

Daarvan is reeds vijf jaar verstreken, waarbinnen de biodiversiteit in de stad alleen maar achteruit is gegaan door verkeerd groenbeheer. Een enkele paddenpoel, exotische stinsenbolletjes en akkerkruiden, een paar dierentorens en een nestkastjesactie mogen niet als een grote bijdrage gezien worden aan het herstel van de biodiversiteit.

Veelal is in gebieden enkele jaren investering nodig om het gewenste resultaat te bereiken. Gegeven de onzekerheid over de staat van de natuur (biodiversiteit) in Haarlem en de woningbouwopgave zal ook na 2022 op versterking van de ecologische waarden moeten worden ingezet. Het uitvoeringsplan en de financiële middelen zijn vastgesteld tot 2023.

Inderdaad. Het vraagt een investering, maar daar staat tegenover dat de onderhoudskosten evenredig af nemen en een goede inrichting en het ecologisch beheer uiteindelijk goedkoper is.

6. Uitvoering ☒ Met vrijwilligersgroepen zal een terugkoppeling plaatsvinden van de resultaten van de evaluatie in het voorjaar van 2019.

Wij dragen de natuurverenigingen een zeer warm hart toe en onderschrijven het belang van hun werkzaamheden!!! IVN is vooral bezig met het organiseren van excursies die uiteindelijk tot doel hebben om de gemiddelde kennis van de deelnemers te vergroten.

De KNNV is vooral bezig met inventariseren. Zo is het ene lid gespecialiseerd in paddenstoelen, de andere in libellen of vlinders. Allemaal zeer waardevol, maar door die verkokerde werkzaamheden zullen heel veel mensen aan moeten schuiven. Daarnaast draagt inventariseren niet direct bij aan biotoopbescherming. De uit de KNNV voortgekomen Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland trekt zich wel het lot aan van de avifauna in onze regio.

Alle vogels zijn afhankelijk van een goede insectenstand. Ja zelfs roofvogels, want die eten weer dieren die van geleedpotigen / insecten afhankelijk zijn.

Met andere woorden, laat aan te stellen ecologen de kennis van deze organisaties gebruiken, maar zie ze niet als alternatief voor ecologen! Daarbij komt nog dat het goedwillende personen zijn met veel kennis, maar het blijven amateurs die hun liefhebberij in hun vrije tijd uitoefenen. Door die beperking zijn ze onvoldoende makkelijk en onvoldoende breed om tafel te krijgen.

☐ Binnen de gemeentelijke organisatie zal in het eerste kwartaal een informatiebijeenkomst zijn voor allen die werken aan openbare ruimte en ontwikkelingen daarin, over de bevindingen van de evaluatie en de voortzetting van de uitvoering. 3 ☐ Het beleidsplan zal in 2019 worden geactualiseerd op voornamelijk data, beheermethoden en streefbeelden (waaronder natuurinclusief bouwen),

Natuurinclusief bouwen is een goed initiatief. Het **ondersteunt** het behoud en de vergroting van de biodiversiteit in de stad. Het moet echter niet gezien worden als een vrijbrief om meer groen op te offeren aan woningbouw. Het draagt slechts voor een zeer beperkt aantal soorten iets bij aan bescherming. *Dus maak dit item niet groter dan het is. Nestgelegenheid inbouwen helpt de Gierzwaluw, Spreeuw, Huismus en nog wat andere soorten aan nestruijme. Metselbijtjes zijn wellicht ook blij met wat geboorde gangetjes in een gevel, maar ze zijn zeer selectief als het gaat om de drachtplanten en die vinden ze tegen een gevel of op een sedumdak echt in onvoldoende mate. Daarnaast zijn ze een kleine groep van de 200 wilde inheemse bijensoorten (waarvan er 100 dreigen uit te sterven) die zich vooral in de grond voortplanten.*

Gleufjes in een gevel geven dagvlindersoorten die als imago overwinteren wellicht een overwinteringsplek, maar hun rupsen hebben waardplanten nodig en de meeste soorten overwinteren als ei, rups of pop. Ook dat zullen ze elders moeten zoeken.

Vleermuizen willen best in voor hen gecreëerde holtes de dag doorbrengen of broedkolonies vestigen, maar ze hebben wel heel veel insecten nodig. Die vragen weer een grote variatie aan inheems groen.

Natuurinclusief bouwen is o.i. modieus en een mooi streven maar draagt dus in een te beperkte mate bij aan herstel en vergroting van de biodiversiteit in de stad. Het groen zal fors aangepakt moeten en snel.

soortenlijsten en aanpassingen door nieuwe wettelijke kaders, met name de Wet Natuurbescherming 2017. ☐ Met de beheerders zal het uitvoeringsprogramma 2019 worden afgestemd op de genoemde bijstellingen. ☐ In 2019 zal een uitvoeringsplan voor de monitoring worden gemaakt. ☐ Communicatie over het ecologisch beleid wordt vanaf 2019 versterkt, zowel intern als naar opdrachtnemers die aan ontwikkelingen werken en naar burgers. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van de bestaande kanalen, zoals NME en Spaarnelanden en projecten waarin ecologie is verweven, zoals natuurinclusief bouwen en geveltuinen.

7. Bijlagen Bijlage 1: Evaluatie Ecologisch beleidsplan. Bijlage 2: Toezeggingen.

Evaluatie Ecologisch beleidsplan

1 Inleiding

Op 19 december 2013 heeft de raad het Ecologisch Beleidsplan 2013-2030 vastgesteld. De belangrijkste boodschap van dit ecologisch beleidsplan is dat ecologie overal is.

Daar schijnen de beleids- en bestekmakers van de gemeente en Spaarnelanden zelf niet van overtuigd te zijn, als niet elk stukje groen gezien wordt op zijn (mogelijk verkrijgbare) ecologische waarde.

Ecologie is de kennis van de relaties tussen soorten planten en dieren onderling, relaties met hun omgeving inclusief menselijke activiteiten en de ontwikkeling daarvan in tijd.

De omschrijving op Wikipedia vind ik aanzienlijk beter: Ecologie (ook wel met de spelling: oecologie) als wetenschap is een onderdeel van biologie. De ecologie bestudeert de dynamiek van de wisselwerking tussen organismen, populaties of levensgemeenschappen (de biotische milieufactoren) en de relaties tussen organismen, populaties, levensgemeenschappen of landschappen en het niet-biologische milieu (de abiotische milieufactoren).

Zij is niet alleen toepasbaar bij het beheer van het groen. Zij speelt ook een rol in andere domeinen zoals water, voedselvoorziening, energie, milieu, stedenbouw, volksgezondheid en recreatie. Het Ecologisch Beleidsplan 2013-2030 beschrijft hoe de gemeente gedurende deze periode de soortenrijkdom versterkt en zorgt voor een hogere ecologische waarde in de stad. Het doel van dit beleid is het kwalitatief verbeteren en verhogen van de ecologische waarden en de richtlijnen uit het beleid verankeren in alle planprocessen en in beheer- en onderhoudsprogramma's.

In dit beleidsplan is de volgende visie geformuleerd: De gemeente Haarlem is in 2030 een duurzame, diverse, vitale stad met een hoge ecologische waarde. Dit kan bereikt worden door ecologie één van de basisprincipes bij ruimtelijke planning te maken en duurzaamheid, met name water- en hittebestendigheid, het basisprincipe bij inrichting en beheer van openbare ruimte.

Is de leefbaarheid voor alle organismen met wie wij ons ecosysteem delen niet zeker zo belangrijk (belangrijker)? Allen zo bereik je een verbetering en behoud van de biodiversiteit.

Daarnaast hebben participatie en educatie een belangrijke rol, door bewoners zelf meer verantwoordelijkheid te laten nemen.

Bewonersparticipatie kan alleen geschieden en ecologische vruchten afwerpen, als de burgers in opdracht van vakmensen met ecologische kennis uitvoerende werkzaamheden doen en die worden node gemist.

In Haarlem is bewust gekozen om het bestaande groen ecologisch beter in te richten en te beheren en overal in de stad rekening te houden met ecologie en biodiversiteit.

Daar is in de eerste vijf jaar niets van gemerkt!

Bestaand groen beter ecologisch beheren heeft een hoger ecologisch rendement dan het aanleggen van nieuw groen.

Onzin, een dergelijke zin maakt de weg vrij om op de oude voet door te gaan en aannemers voor het uitvoeren civieltechnische projecten ook de beplanting van de omgeving op te dragen. De rotondes in de Europaweg zijn daar voorbeelden van. Ze zijn beplant met exotische soorten en hun cultivars. Enkele soorten zijn zelfs steriel, waardoor de ecologische waarde nihil is. Er zijn voldoende biologisch geteelde inheemse soortzuivere planten verkrijgbaar voor hetzelfde beeld. Een meer dan gemiste kans, doordat de gemeente het groenbeheer niet meer in eigen hand heeft en geen controles meer uitvoert.

Elk stukje groen kan ecologische waarde hebben of krijgen, bestaand of nieuw aan te leggen, dat maakt niet uit.

Bij de vaststelling van dit beleidsplan is besloten dat er na vijf jaar een tussentijdse evaluatie plaatsvindt.

*Een tussentijdse evaluatie na vijf jaar? Hoe durft men dat te stellen. Er **moet**, gelet op de dynamiek van de natuur en de snelheid waarmee de biodiversiteit thans afneemt, te allen tijde, al dan niet op onderdelen, een tussentijdse evaluatie mogelijk zijn. Zo niet, dan neemt men ecologisch verantwoord beheer niet serieus.*

Op basis van de evaluatie wordt bepaald of acties en/of de planning hiervan, ~~mede onder invloed van beschikbare middelen~~

waarbij noodzaak en beschikbare middelen tegen elkaar worden afgewogen,

moeten worden herzien. Dit is de rapportage van deze evaluatie.

2 Evaluatie; resultaten op ambities en acties

Hoe is geëvalueerd

Er is nagegaan in hoeverre het actieplan, dat in ecologisch beleidsplan is opgenomen voor de periode 2013-2022, is uitgevoerd en of dit tot resultaten heeft geleid op de beschreven ambities uit dit beleidsplan. Vervolgens zijn benodigde toekomstige acties om dit beleid succesvol uit te voeren hieruit afgeleid.

Voor de evaluatie is informatie verkregen uit de verslaglegging van in de buitenruimte uitgevoerde werkzaamheden door Spaarnelanden en Natuurlijke Zaken van Landschap Noord-Holland.

Er is schriftelijk door de uitvoerders gerapporteerd en de stukken zijn o.i daarna, al dan niet na bestudering, gearchiveerd. Er is niet of nauwelijks enige controle uitgevoerd door de

gemeente. De uitvoerders hebben hun rapportage mooier gemaakt dan die daadwerkelijk hoorde te zijn (uitgaande van wat zij op hun website en sociale media hebben gepubliceerd). Het plaatsen van enkele dierentorens, het inzaaien van een berm iets langer dan de Prins Bernhardlaan (met een verkeerd gekozen zaadmengsel), het uitplanten van 180.000 exotische stinsenbolletjes, het aanbrengen van relatief weinig eendentrapjes en het ophangen van nestkastjes voor een beperkt aantal vogelsoorten, dragen nauwelijks tot niet bij aan de vergroting van de biodiversiteit binnen onze stadsgrenzen.

Daarnaast koketteert Landschap Noord-Holland (LNH) met de organisatie van een tuinevenement in de Haarlemmer Kweektuin, waar zij aandacht hebben gevraagd voor de tuinvogels door informatie en goedkope nestkastjes te verstrekken. De werkelijkheid is dat NME-Haarlem (gemeente-onderdeel) de organisator is van de meer dan 25 jaar bestaande tuinevenement (Voorjaarsevenement) en NME heeft voorgesteld om een nestkastjesactie te combineren met het Voorjaarsevenement. Daarbij werd gevraagd of NME voor een deel van de bemensing kon zorgen. Verder is LNH vooral ingezet op de hotspots en moeten foto's op hun website van bijvoorbeeld een Roerdomp de indruk wekken dat in het beheer van het Haarlemse groen veel is bereikt. Het tegendeel is waar. Sinds de invoering van het ecologisch beleid is de roerdomp gelukkig nog op een enkele plaats aanwezig, maar is, ondanks het gebrek aan een nulmeting, vastgesteld dat de biodiversiteit in Haarlem in de afgelopen vijf jaar sterk achteruit is gegaan.

Ook is een aantal locaties bezocht, om de resultaten te zien. Dit zijn kwalitatieve constateringingen.

Vraag ze maar hoe vaak en waar de gemeente op locatie is geweest, zonder dat daar door derden om gevraagd is.

Omdat bij de uitvoering van het beleid is gekozen om meteen in te zetten op noodzakelijke werkzaamheden in de buitenruimte, en niet op een nulmeting en monitoring van de natuur, zijn op dit moment geen kwantitatieve gegevens beschikbaar.

Er wordt nu gesuggereerd dat een nulmeting achterwege is gebleven, om zo snel mogelijk aan te slag te gaan. Zowel de gemeente als Spaarnelanden hebben niet de kennis in huis om een nulmeting te verrichten. Dus uitstel omwille van een noodsituatie is onzin. De achteruitgang van de biodiversiteit pleit ook niet voor een pragmatische aanpak om zo snel mogelijk de problematische achteruitgang van de biodiversiteit te keren.

Daarnaast hadden ze de natuurverenigingen kunnen vragen om een nulmeting te verrichten. Die verenigingen, met name de KNNV en de Vogelwerkgroep Zuid Kennemerland, doen voornamelijk inventarisaties dus heel veel gegevens hadden direct op tafel kunnen komen. Met die data en die van waarneming.nl is een nulmeting haast al klaar!

Naast verslaglegging en waarneming, zijn er voor de evaluatie gesprekken gevoerd met betrokken beleidsmedewerkers, contractmanagers en beheerders en is er een korte enquête onder een sleutelcontacten van betrokken vrijwilligersorganisaties gehouden.

De natuurverenigingen hebben elk vijf vragen voorgelegd gekregen. Dat kan nauwelijks een enquête genoemd worden.

2

2.1 Ambities

Een deel van deze ambities betreft niet direct zichtbare zaken, zoals de inbreng van ecologie in planvorming, afstemming en verankering in beleidskaders. Een ander deel van de ambities betreft zichtbare uitvoering, buiten, in de ruimte. Per ambitie is in de volgende paragraaf samengevat in hoeverre eraan is gewerkt, welke resultaten dit vooralsnog heeft opgeleverd en wat er nog gedaan moet worden.

Ambities met de hoogste prioriteit

1. Invoeren van een afwegingskader bij projecten en andere ingrepen op impacts van uit te voeren projecten en het toepassen van een compensatieregeling.

Daar heeft een van onze leden al meer dan 10 jaar geleden tevergeefs op aangedrongen. De afwijzingsreden moet o.i. gezocht moet worden in de hoek der lastigheid. Het zou mooi zijn als het eindelijk gaat lukken!

Het ecologisch beleidsplan bevat een afwegingskader, uitgaande van landelijke en provinciale wet- en regelgeving en gemeentelijke voorwaarden.

'Wij kunnen er vaak niets aan doen' is wat wij bij het lezen van het voorgaande horen roepen. Jezelf verschuilen achter andere overheden. Dat is het bewijs dat er bij de gemeente een zeer groot gebrek is aan kennis. Alleen dan kan je een vuist maken. Ecologische scholing is daarom zeer belangrijk voor hen die zich bezig houden met het groen. Het mag toch niet zo zijn dat onwetendheid of een angstcultuur de bevordering van de biodiversiteit in de weg zitten.

In de Structuurvisie Openbare Ruimte zijn afwegingskaders opgenomen die hierop zijn gebaseerd. Ook zijn er gedragscodes vastgesteld voor ruimtelijke ontwikkelingen en beheerwerkzaamheden en is er een compensatieregeling bij aantasting van ecologische hotspots of potentiële locaties

Wij hebben vernomen dat de gemeente in de afgelopen vijf jaar menigmaal door een natuurbeschermingsorganisatie is gewezen op de Gedragscode. Maar die werd meer dan eens door ambtenaren als hinderlijk ervaren. Die code werd dus aan de laars gelapt ten koste van de natuurwaarde in de stad.

1. Nog te doen: Het is belangrijk dat het afwegingskader en de gedragscodes meer algemeen bekend worden en als principe worden toegepast.

Erkennen ze met deze regel niet het voorgaande. Hij moet trouwens niet méér, maar gewoon steeds toegepast worden.

Toepassen van de compensatieregeling is nog niet aan de orde geweest, maar zal gaan spelen bij een van de ontwikkellocaties. Tot slot zal de tekst van het ecologisch beleidsplan geactualiseerd moeten worden vanwege veranderde wetgeving.

2. Het ontwikkelen van de ecologische potentiële locaties tot hotspotlocaties. In het ecologisch beleid zijn 13 potentiële locaties benoemd waarvan het streven is deze om te vormen tot hotspots.

Daar is dus de afgelopen vijf jaar nauwelijks iets aan gedaan, terwijl dit bij aanvang van het beleid in 2013 wel het voornemen was.

Op 6 hiervan zijn werkzaamheden uitgevoerd om hogere ecologische waarden te realiseren.

Vraag eens naar de aard van de werkzaamheden en waar ze zijn uitgevoerd in vijf jaar tijd?

3. Daarnaast zijn er ook op hotspotlocaties werkzaamheden verricht, omdat deze niet als vanzelf hun waarde behouden, en ook op enkele locaties die niet benoemd zijn in het beleid, zijn werkzaamheden verricht ten bate van de ecologie.

Vraag eens naar de aard van de werkzaamheden en waar ze zijn uitgevoerd in vijf jaar tijd?

4. Nog te doen: Vanuit de ervaring die nu is opgedaan, is gebleken dat eenmalige ingrepen veelal niet volstaan en dat er meerdere jaren actief ingrijpen noodzakelijk is om de ecologische waarde blijvend te verhogen.

Dat kan toch geen nieuws zijn. Ze schrijven het zelf al in het voorgaande punt 3! Wie iets weet van biologie/ecologie weet hoe dynamisch de natuur is en dat al onze landschapstypes successiefases zijn die moeten leiden tot de oorspronkelijke begroeiing van ons land; loof- en moerasbos.

5. Ook is van een aantal potentiële locaties bekend dat een mogelijke ontwikkeling meer inspanningen en tijd zal vergen, omdat direct ingrijpen door de gemeente niet mogelijk is, vanwege de eigendomsverhoudingen.

Daar wordt ongetwijfeld ook het groen mee bedoeld dat langs de watergangen ligt (niet of onvoldoende ecologisch beheerd door het waterschap) en het groen dat in beheer is bij woningbouwverenigingen/corporaties. Ook die relatie was al vijf jaar geleden bekend. Hoeveel tijd is er nodig om met die partijen om de tafel te gaan zitten en met enige voortvarendheid te komen tot een oplossing. Er is dus in vijf jaar tijd nog niets bereikt!

6. Er zal een strategische aanpak komen, om op deze locaties in gesprek te gaan met eigenaren en de verhoging van ecologische waarden te blijven bewerkstelligen.

2. Soorten planten en dieren in kaart brengen en beschermen.

Voor de uitvoering van het ecologisch beleidsplan zijn op specifieke locaties scans ([*locatiescans*](#)) gemaakt van aanwezige bijzondere soorten. Deze vormden de basis voor plannen van aanpak om op deze locaties de ecologische waarden te verbeteren.

Dus er is wel geïnventariseerd? Of bedoelt men dat er op een enkel plekje gezocht is naar een 'kensoort'. Dat is geen inventarisatie; dat is een poging om vast te stellen in welke 'successiefase' een terrein(tje) zich bevindt. Mocht het bijvoorbeeld een ruderaal terrein zijn, moet dan vervolgens niet de afweging gemaakt worden in hoeverre het voor de biodiversiteit in de stad belangrijk is om te kiezen voor een hogere successiefase? Naar onze mening is die laatste stap nimmer gezet en heeft het in de meest gunstige situatie geleid tot een maai-beheer afgestemd op de aanwezige begroeiing.

Een globaal overzicht van soorten binnen de gemeente, is niet gemaakt en er is ook nog niet gestart met een monitoringplan om de natuur in Haarlem gestructureerd te volgen.

En dat na vijf jaar ecologisch beheer dat uitsluitend heeft geleid tot een afname van de biodiversiteit. Over de mogelijkheden om snel tot een redelijke nulmeting te kunnen komen schreven wij hiervoor reeds.

Nog te doen:

1 Hotspot:

- 1) Plek van meer dan 1 ha groot, met heel veel algemene soorten planten en dieren per ha, veel meer en/of in veel grotere dichtheid dan normaal in het stedelijk groen, waterpartijen of stadsranden.
- 2) Plek van meer dan 1 ha met meer dan 5 bijzondere soorten planten en dieren, die normaal niet voorkomen in stedelijk groen, waterpartijen of in de stadsranden.

Potentielocatie:

Waardevol groengebied, dat zich door de juiste inrichting en beheer tot hotspot kan ontwikkelen.

Hou op met de termen Hotspot en Potentielocatie. Blijf Hotspot gebruiken en ga er van uit dat elk stukje openbaar groen potentie heeft. Wie dat niet accepteert, hanteert een dubbele agenda. De juiste soortenkeuze en inrichting maakt plantvakken arbeidsextensief en die combinatie is de redding van de natuurwaarde in de stad. Van elk gewas is de habitus en maximale hoogte bekend, alsmede de groeiomstandigheden. Het is een grove leugen als men beweert dat er onvoldoende gewassen zijn om te komen tot een ecologisch en esthetisch verantwoord beeld. Een beeld dat voor beide aspecten duizend keer meer waarde heeft dat Engels raaigras met een daarop afgestemd maaieregime. Een regime dat moet leiden tot zodevorming en verdichting van het gras, zodat wilde inheemse planten daartussen geen kansen krijgen.

Dat gras is trouwens niet inheems, maar ooit, met meer dan 30 cultuurvormen, uit Zuid-Europa via Engeland naar ons gekomen omwille van de hiervoor genoemde eigenschappen. Inmiddels is het de meest voorkomende plantensoort in ons land en, eenmaal in bloei, hypoallergeen. Het is dan ook wonderlijk dat de overheid wel de Reuzenberenklauw, de Japanse duizendknoop en de Reuzenbalsemien als invasieve exoot erkent en bestrijdt en het Engels raaigras, alsmede nog vele andere uitheemse grassoorten en hun cultuurvormen, niet!

Ongetwijfeld is het vooral om de agrarische sector. Bonte weides en dito hooilanden bestaan niet meer. Daar groeit hoofdzakelijk eiwitrijk Engels raaigras. Dat levert meer melk op en brengt de melkkoe tot chronische diarree. Koeien horen compacte mest te hebben door een gevarieerd en vezelrijk dieet en geen vlaaien, zoals algemeen wordt aangenomen.

Plantsoenen en perken moeten ontdaan worden van die bewust toegepaste grassoorten, om inheemse plantensoorten een kans te geven.

Er wordt een monitoring opgestart van de staat van de stedelijke natuur, zodat de resultaten van ontwikkelingen – stedelijke of natuurlijke – gemeten kunnen worden en er effectief beheerd en ingegrepen kan worden.

Het zal tijd worden, en voor gemeenteambtenaren niet zo'n helse klus als ze gebruik maken van de reeds bestaande data. Daar schreven wij hiervoor reeds over.

In 2019 wordt een jaarrond inventarisatie gemaakt van de streng beschermde, gebouwbewonende soorten (gierzwaluw, vleermuis, huismus) op de belangrijkste ontwikkelzones van de stad. Door deze verplichte natuuronderzoeken van tevoren te doen, zal de planvorming van deze ontwikkelzones minder vertraging oplopen .

Niet alleen in de ontwikkelzones! Gierzwaluwen en vleermuizen zitten vooral in de oude stad. Daar kwamen ook de Huismussen in grote getalen voor. Dat hun aanwezigheid daar terugloopt, komt door het verdwijnen van geschikte broedplaatsen door dakrenovatie en isolering. Er bestaan reeds lang systemen om ondanks woningverbeteringen de genoemde vogelsoorten in de stad te behouden. De drastische afname van de insectenstand en het ontbreken van een ecologisch verantwoorde infrastructuur maakt de binnenstad voor de dieren voedselarm. Natuurinclusief bouwen werkt ondersteunend en er moet naar gestreefd worden om ook de binnenstad haar natuur terug te geven. Wie denkt dat er in het oude centrum nagenoeg geen groen is, heeft het mis; die kent zijn of haar stad niet.

Overige Ambities

3. Opstellen van streefbeelden voor planologen, ontwerpers en beheerders met natuurvriendelijke toepassingen.

Stoppen met het uitbesteden van de inrichting van het groen door aannemers van civieltechnische projecten. Streng beleid ten aanzien van de (her)inrichting en de soortenkeuze van perken en plantsoenen. Aanstellen van het liefst twee ecologen in deeltijd en een centrale ontwerpafdeling, die nauw samenwerkt met het 'bureau ecologie'. Brede scholing op ecologisch gebied en de kennis der inheemse gewassen van de ontwerpers en de beheerders van het groen.

4. De streefbeelden zijn beschreven in een bijlage bij het beleidsplan en deze worden in beheer en ontwikkeling als voorbeelden gebruikt.

Daar zal toch een universitair geschoolde ecooloog in gemeentedienst aan te pas moeten komen. De hotspots moeten op niveau gehouden worden en de rest moet zo ecologisch verantwoord ingeplant en onderhouden worden. Bestrijdt het gras; plant inheemse kruiden aan afgestemd op hun groeiplaats; herstel de heesterlaag; stop met het onnodig opkronen van bomen; leg natuurlijke oevers aan en de biodiversiteit gaat met sprongen omhoog. Breng een bezoek aan Gouda, waar het groenbeheer weer bij de gemeente ligt en een stadsecoloog toeziet op de uit te voeren werkzaamheden die zijn afgestemd op een goed functionerende dynamische natuur.

Nog te doen: Voor wat betreft het beschreven beheer en de toe te passen soorten in de streefbeelden, is er inmiddels voortschrijdend inzicht en is een actualisatie nodig.

Veel onderzoek vergt dat niet. Het waren de heren Koos Landwehr en Cees Sipkes (70er jaren) die in de 70er jaren van de vorige eeuw een tweetal boekjes schreven over de toepassing van inheemse gewassen in de gecultiveerde ruimte. Zij hebben lijsten opgesteld met vele honderden inheemse gewassoorten, hun eisen en hoe ze te vermeerderen. Een vergelijkbare lijst staat ook in het boek 'Tuinieren met inheemse planten'. Met enige moeite zijn ze nog antiquarisch te koop of via een bibliotheek in te zien en te kopiëren.

Bovendien is de toevoeging van een streefbeeld van natuurinclusief bouwen nodig.

Is geen streefbeeld maar een ondersteuning van streefbeelden.

Deze actualisaties zullen in het eerste kwartaal van 2019 gerealiseerd zijn. Door verdichting van bebouwing zal natuur in en op gebouwen een belangrijke pijler voor de ecologie in de stad worden.

Wederom; geen vervanging maar een ondersteuning. Natuurinclusief bouwen geeft maar een beperkt aantal dier- en plantensoorten een mogelijkheid om te floreren. Men kan beter gaan sporten op de daken van parkeergarages en winkelcentra en de terreinen waar thans die sporten worden beoefend teruggeven aan de natuur. Heel veel sporten worden immers op kunststof velden beoefend.

5. Versterken van samenhang tussen natuurlijke processen en ruimtelijke structuren via meervoudig ruimtegebruik. Het multifunctioneel ruimtegebruik, dat is aangestipt in het ecologisch beleidsplan, is verder uitgewerkt in de Structuurvisie Openbare Ruimte. Bijvoorbeeld de koppeling tussen recreatief netwerk, verkeer en vervoer netwerk en groen-blauwe netwerk is in de SOR opgenomen. Bij de planvorming voor projecten en ontwikkellocaties wordt meervoudig ruimtegebruik steeds vaker meegenomen. Nog te doen: Mede door de verdichting - waardoor er minder ruimte komt voor natuur - is toepassing van dit principe in alle projecten en ontwikkelingen noodzakelijk. Er zal ingezet worden op een sterkere proactieve communicatie hierover en op het koppelen van ecologie aan de uitwerking van maatregelen in de het kader van klimaatadaptatie .

5. Realiseren van de duurzaamheidsdoelstelling, CO2 binding, door gebruik van inheemse soorten en begroeide gevels en daken.

Het zijn juist de houtgewassen (heesters en bomen) die extreem belangrijk zijn voor de binding van CO2 en het afvangen van fijnstof. Ten opzichte van het bodemgebruik zijn dat de gewassen met het grootste bladoppervlak. Het is dan ook onbegrijpelijk dat jaar in jaar uit ingehuurde boomzagers in de kronen te vinden zijn om die drastisch te verkleinen. Sinds het vroege voorjaar zijn minimaal twee ingehuurde bedrijven (Pius Floris en Van Ginkel) dagelijks meestal onnodig bezig om de Haarlemse capaciteit aan CO2 binders aanzienlijk te verkleinen. De adviesgroep denkt dat er sprake is van een belangenverstrengeling, omdat er een grote vraag is naar biobrandstof (vooral houtsnippers; die bij verbranding weer veel CO2 uitstoten!!)

6. Het gebruik van inheems groen om CO2 te binden, is niet toegepast. Nog te doen: Toepassing van inheems groen om lokaal CO2 te binden in een stedelijk omgeving krijgt steeds meer aandacht, evenals binding van fijnstof. Zie verder onder 7

Zie onze voorgaande reactie. Gelijk met maatregelen om de CO2 uitstoot te verminderen, worden de meeste bomen onnodig opgekroond door minimaal twee ingehuurde bedrijven. Dat was dit jaar niet uniek. De 'boomverzorgingsbedrijven' worden nagenoeg jaarlijks vele maanden aan het werk gezien. Het zijn de kronen die CO2 binden en niet de stammen. Een bizar en kostbaar beleid. Thans wordt er gesproken over de aanplant van meer bomen, omdat ze waardevol zijn voor het binden van de CO2, het afvangen van fijnstof, de verkoeling in de stad en de beheersing van het regenwater. Dat doen ze met hun blad, hoe groter de kroon hoe waardevoller ze zijn. Staat dit niet in schril contrast met het door Sparnelanden aan- en uitbestede zaagwerk?

7. Verbeteren van de volksgezondheid door middel van ecologische toepassingen in de stad. Tot op heden is in planvorming niet betrokken dat groen de volksgezondheid kan verbeteren, door opvang van fijnstof, CO2 en water en doordat dit koelte kan leveren.

Is dit niet een schande; alsof die eigenschappen sinds kort bekend zijn. Het gaat trouwens niet alleen om de mens, maar om alle organismen in de biosfeer. Dat is ecologie; hoe kunnen beleidsmakers vergeten dat het daarom gaat.

8. Op dit moment wordt dit bij planvorming wel steeds meer betrokken.

Daar zijn wij niet van onder de indruk. Vijf jaar vergeten om die aspecten mee te laten wegen bij de besluitvorming en het maken van de bestekken en dan nu blij zijn met dit voornemen!

9. Nog te doen: Nodig zijn een actuele soortenlijst met toepassingsmogelijkheden,

Gaat het om de inheemse gewassen? Die is binnen één dag te verkrijgen; desnoods door kopieën van lijsten uit de bibliotheek van een van de leden van onze adviesgroep.

een concretisering van de toepassingsmogelijkheden in het kader van klimaatadaptatie

Wordt het hoge klimatologische nut bedoeld van bepaalde gewassen?

Begin bij bomen en heesters. Ten aanzien van het gebruikte grondoppervlak hebben zij het grootste bladoppervlak. Dan moeten de zogenaamde boomverzorgers wel ecologisch verantwoord zagen en daar zijn slechts enkele bedrijven goed in en die worden niet in gezet. Natuurlijk zeggen alle bedrijven dat ze dat kunnen, maar dat is in onze ogen een grote overschatting van hun eigen kennis.

en ontwikkeling van streefbeelden voor natuurinclusief bouwen.

Voor een goed functionerende gevelbeplanting, onderdeel van natuurinclusief bouwen, is een uitgebreid bewaterings- en voedingssysteem nodig. Dat moet dan wel zo samengesteld en uitgevoerd worden, dat het in de breedste zin van het woord ecologisch verantwoord is. Denk aan de energie voor pompen voor de circulatie van water (bron en afvoer) en de keuze van inheemse gewassen die toepasbaar zijn is beperkt. Dat geldt ook voor dakbeplanting. Het zijn dus steeds ondersteuning en geen vervanging voor vol te bouwen plantsoenen, perken of parken.

4

7. Onderling afstemmen van gebiedsinrichting, -ontwerp en beheer.

Dat lijkt ons meer dan logisch.

Dat was ook het geval toen het groen nog een uitvoerende taak van de gemeente was.

Er wordt nu te verspreid veel te veel achter een bureau op papier gewerkt.

Elke boomsoort heeft daarop een eigen symbooltje. Gaat er een dood, dan zegt dat symbooltje welke soort ingekocht moet worden. Maar wellicht is er op de betreffende locatie meer aan de hand en blijkt de boom niet geschikt voor de groeiplek; denk aan bezonning, wortelopschot of habitus. Overigens zijn dat voor kenners allemaal te voorspellen zaken. Ga naar buiten is het devies, en geef één ecologisch bureau, het liefst in eigen beheer, de opdracht te ontwerpen; ook als het gaat om nieuwe aanplant in een reeds ontworpen berm, perk of park, of als het gaat om vervanging.

8. Bij planontwikkeling en uitvoering van projecten wordt steeds meer expliciet nagegaan welke kansen er liggen voor het behoud en de versterking van de natuurwaarden, zoals ook in de afwegingskaders in dit beleidsplan – en inmiddels in de SOR- is aangegeven. Bij de overdracht van een gerealiseerd natuurontwikkelingsproject naar de beheerfase, zijn de doelen en beheerwijze niet altijd helder en kennis van ecologisch beheer is vaak niet voldoende aanwezig.

Een waarheid als een koe. Late constatering als het ecologisch beheer al vijf jaar wordt uitgevoerd.

Gelijk met de invoering van dat beheer schrapt de gemeente de functie van stadsecoloog en maakt zij een civieltechnicus contactpersoon voor het groen tussen Spaarnelanden en de gemeente.

9. Nog te doen: Proactief communiceren van de afwegingskaders en belang van ecologie is een voorwaarde voor effectieve afstemming bij gebiedsinrichting, ontwerp en beheer. Actualisatie van streefbeelden, beheermethoden en soortenlijsten uit het ecologisch beleidsplan, zal dit bevorderen. Naast een nauwere afstemming van gebiedsinrichting en beheer, is kennisopbouw van ecologisch beheer noodzakelijk.

Inderdaad. Goede communicatie moet de kennis en derhalve het draagvlak versterken. Kennis gaat immers altijd vooraf aan respect. Een goede samenwerking tussen NME-Haarlem en de aan te stellen stadsecologen, moet daar perfect voor kunnen zorgen. NME heeft immers didactisch geschoold personeel en de ecooloog de brede kennis.

10. Inpassen van ecologische aspecten binnen groen- en waterbeheer. De afspraken over de methoden van beheer, waaronder maaien, zijn niet overal afgestemd op de ecologische doelen. Er is onvoldoende deskundigheid van ecologisch beheer aanwezig voor de uitvoering van het "dagelijks" (of beter cyclisch) beheer. Bij ontwerp en inrichting (waaronder ook inzaaien) wordt nog te weinig rekening gehouden met de plaatselijke omstandigheden als grondsoort, waterstand en voedselrijkdom.

Dat kan toch geen recente ontdekking zijn als er al vijf jaar sprake is van ecologisch beheer. Keer op keer erkennen gemeente en Spaarnelanden hun ondeskundigheid.

11. De hiermee beoogde langere levensduur van groen wordt niet bewerkstelligd.

Inderdaad en al de bewust ingezaaide grasmengsels, die vooral gekozen zijn om hun eigenschappen als zodevorming en derhalve bestrijding van de inheemse flora en hun tolerantie voor intensieve betreding, hebben nooit bijgedragen aan het behoud en de bescherming van de biodiversiteit.

Nog te doen: Afspraken en uitvoeren van beheer sterker op ecologische doelen enten.

Niet 'sterker', maar 'eindelijk eens'. Keer op keer vragen wij ons af wat er in al die vijf jaar eigenlijk is gedaan? Wij houden ons hart vast voor de aankomende periode.

Meer kennis van ecologie inzetten bij voorbereiding, uitvoering en/of controle van dagelijks beheer.

Als ze keer op keer beweren dat er onvoldoende kennis is, dan zal die toch eerst in huis gehaald moeten worden door de aanstelling van stadsecologen.

Effecten van dit dagelijks beheer controleren en vervolgens weer de juiste acties hierop nemen.

Inderdaad. Naar buiten; de vinger aan de pols houden en tussentijds het beleid bijstellen als de dynamische natuur daarom vraagt!

Actualisatie van het beleid (soortenlijst, streefbeelden en beheermethoden).

Bla bla

10. Creëren van samenhang tussen ecologisch waardevolle plekken en aansluiting op de regionale ecologische structuur. De oppervlaktes groen (zoals beschreven hotspots en potenties) zijn behouden gebleven. Knelpunten in de inrichting, zoals verkeersstructuren en steile oevers, die barrières vormen voor dieren, zijn nog niet aangepakt.

In de vertreken vijf jaar zijn wel weer steile overs aangelegd. Daarvoor wordt tropisch hardhout gebruikt. Ongeacht of het een FSC-keurmerk draagt, moet het op milieuvriendelijke wijze naar ons land vervoerd worden. Er zijn voldoende bedrijven die in staat zijn duurzame natuurlijke oevers aan te leggen. Eendentrapjes zijn nauwelijks zinvol. Wij hebben nog nooit een half verzopen egel of jonge meerkoet zien denken 'ik moet naar de overkant en dan is er direct na de eerstvolgende bocht een trapje'.

Als wij kijken naar de wijze waarop Griekspoor in opdracht van het waterschap de waterlopen leegtrekt, is dat alles behalve ecologisch verantwoord. Natuurlijk zullen zij het tegendeel beweren. Maar de gemeente en Spaarnelanden hebben niet de kennis meer in huis om een vuist te maken. Ook is het onwaar als de gemeente stelt dat zij er niets aan kan doen, omdat het een taak is van het waterschap. De gemeente is in dat schap vertegenwoordigd.

Zo is ook het grondwaterpeil in de Verenigde Polders in het verstreken decennium, op verzoek van de aldaar boerende boer, verlaagd. Daardoor zijn, en door een verkeerde herinrichting door de gemeente, Rugstreeppad, Kievit, Tureluur, Grutto, Slobeend en Watersnip verdwenen. De laatste Hazen liggen naast de Houtduiven en de ganzen in de vriezer van de boer. De populatie Ruststreeppadden was zo groot, dat de dieren op grote afstand hoorbaar waren. Als er één rugstreeppad op een gepland bedrijventerrein rondhobbelt is 'Leiden in last'. Maar de gemeente Haarlem presteert het om heel bewust bij wet streng beschermde dieren uit hun leefgebied te verjagen.

11. Natuurverbindingen zijn ook in de Structuurvisie Openbare Ruimte vastgelegd. Nog te doen: Verbindingen tussen ecologisch waardevolle plekken en de waardevolle plekken zelf verder versterken waar dit kan.

Daar hebben wij reeds eerder op gereageerd.

Er zal bij herstructureringen en ontwikkelingen meer aandacht voor het versterken van verbindingen komen in met name weg- en spoorbermen, faunatunnels en waterlopen. Aansluiten bij de ontwikkelingen in Recreatiegebied Spaarnwoude en Nationaal Park Zuid-Kennemerland.

12. Betrekken van belanghebbenden bij de planvorming, uitvoering en evaluatie en vergroten draagvlak. Bij omvorming van gebieden naar rijkere ecologische waarden, zijn vrijwilligersgroepen betrokken en geactiveerd en zelfs 3 nieuwe beheergroepen opgericht.

Voor zover wij weten hebben buurtbewoners, gestimuleerd door het slechte groenbeheer, groengroepen opgericht, die op hun verzoek met materiaal ondersteund worden door Spaarnelanden. De benodigde ecologische kennis hebben zij zelf in huis moeten halen. Het past Spaarnelanden en de gemeente daarom niet om daarmee te koketteren.

Waarschijnlijk wordt met de geschreven zinnen ook bedoeld op de inzet van met name KNNV, Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en IVN. In het ecologisch beleid van 2013 werden zij opgevoerd als de vervangers van de stadsecoloog. Hoe is het mogelijk!

Een professional inruilen voor goed willende amateurs met veel maar te enge kennis. Helaas zijn de meeste leden alleen in hun vrije tijd actief.

Het was dus voor de bedenker van deze constructie te verwachten, dat zijn of haar idee spaak zou lopen. Na een paar sessies is Spaarnelanden er mee gestopt. Om de intensivering nu weer op te voeren als een verbeterpuntje is derhalve onzin.

Er moeten stadsecologen komen die nauw gaan samenwerken met de genoemde verenigingen en NME-Haarlem. Allen zo kan er iets bereikt worden.

Vele activiteiten zoals het druk bezochte voorjaars- en herfstevenement op de kweektuin, de actie Groene Schoolpleinen, Steenbreek, groenspreekuur, voorbeeldtuintjes en het burgerparticipatieproject Haarlemmer Kweektuin, dragen bij aan het bewust maken van bewoners van bestaande natuurwaarden in de stad en activering tot een bijdrage daaraan.

Allemaal veel te kleinschalig en te vrijblijvend. De gemeente moet in gesprek met bijvoorbeeld woningbouwverenigingen en corporaties. De verhuurders van woningen moeten contractueel gaan vastleggen dat slechts een beperkt deel van een tuin bestraat mag worden. In die zelfde gesprekken kan dan meegenomen worden dat de genoemde organisaties het stadsgroen dat zij in beheer hebben, eveneens ecologisch verantwoord moeten gaan inrichten en beheren. Daarnaast zouden ook dergelijke contracten opgesteld kunnen worden in de koopsector.

Vergroening van de schoolpleinen vind de adviesgroep een waanzinnig goed idee. Maar wel moet de gemeente zich eerst afvragen waarom ze versteend zijn geraakt. De gemeente is gestopt met het onderhoud van de schoolpleinen en de scholen hebben geld gekregen om dat zelf te gaan doen; daardoor kwamen er tegels. Nu moet ze weer vergroend worden maar wie betaald de aanleg en onderhoudskosten en wie ziet er op toe dat het ecologisch verantwoord gebeurt? Een klimboom en een bos bamboe vallen o.i. niet onder die inrichting. De buitenruimte zou goeddeels een instrument moeten zijn voor aanschouwelijk biologieonderwijs, zoals vooral Eli Heimans en Jac. P. Thijsse dat voorstonden. Breng de kinderen naar de natuur en de natuur naar de kinderen. Deze methode resulteert bewezen in meer respect voor het ecosysteem waar wij deel van uit maken.

Nog te doen: Betrokken vrijwilligersgroepen geven aan dat zij graag nauwer betrokken willen worden.

Kijk eens; een bevestiging van onze vorige opmerking.

Een jaarlijkse terugkoppeling met de vrijwillige beheergroepen, beleidsmedewerker en beheermedewerkers is zeer gewenst en zal in 2019 worden herstart. Bewustmaking en activering van bewoners blijft onder de aandacht in samenwerking van ecologie met steenbreek en het uitvoeringsplan voor klimaatadaptatie.

Zie reacties op vorige punten.

13. Starten van promotie van groene mogelijkheden als geveltuinen, groene daken en groenparticipatie.

Zie reactie op vorige punten.

Voorjaar 2019 start de promotie voor het aanleggen van geveltuinen. De aanleg hiervan is gedereguleerd in 2018. In oktober 2018 heeft Spaarnelanden, hoofd uitvoerder van

ecologisch beheer, een webpagina gelanceerd, met informatie voor bewoners over ecologische beheer en wat mensen zelf kunnen doen.

Geveltuintjes zijn leuk, maar dragen op nagenoeg geen enkele wijze bij aan de biodiversiteit in de stad, als er niet streng wordt gelet op de soortenkeuze van de gewassen.

<https://www.spaarnelanden.nl/natuurinjestad>. In 2015 was er nog beperkt belangstelling voor de actie van informatieverstrekking over groene daken, op dit moment neemt de belangstelling hiervoor toe.

Over de ecologische waarde van groene daken schreven wij reeds hiervoor. Hartsikke goed maar, door de beperkte soortkeuze aan geschikte inheemse gewassen, slechts ondersteunend als het gaat om de bevordering van de ecologie in de stad.

Nog te doen: Streefbeelden van natuurinclusief bouwen toevoegen en meer publiciteit maken voor bijdragen die bewoners zelf kunnen leveren.

Het was vast de bedoeling om met zoveel mogelijk woorden zo weinig mogelijk te zeggen. Herhaling na herhaling.

14. Verankering van ecologische basisvorming: input van natuur- en milieuaspecten in het onderwijs, zowel intern als extern.

Ondanks het aanbod aan lesmateriaal door NME-Haarlem en het gebruik daarvan, is het slecht gesteld met het biologieonderwijs. Op basisscholen is de kwaliteit en de frequentie erg afhankelijk van de docent, die er steeds meer taken bij krijgt. Het is ook onvoldoende gericht op onze plek in het ecosysteem en de verantwoordelijkheid die wij daarvoor hebben. Eerder schreven wij al over de kracht van het aanschouwelijk onderwijs. Biologie/ecologie hoort even belangrijk te zijn als taalonderwijs. Het gaat immers over onze eigen leefomgeving die behouden moet blijven om als soort te kunnen overleven op onze planeet. Het invoeren van gastlessen door de stadsecologen en NME-Haarlem kan daarbij een goed instrument zijn

Aan schooltuinlessen nemen jaarlijks ruim 1400 leerlingen deel van 35 scholen. De lespakketten en -kisten worden ca. 170 keer per jaar gebruikt. Daarnaast draagt Haarlem sinds 2018 bij aan het educatieaanbod van Nationaal Park Zuid-Kennemerland, waar voornamelijk Haarlemse scholen gebruik van maken.

Schooltuinlessen dragen bij aan bewustwording en bestaan al sinds het begin van de vorige eeuw. Toch hebben zij o.i. niet in voldoende mate bijgedragen aan een beter milieubesef. Daar is meer inzet voor nodig door scholen en de gemeente. Zie de voorgaande opmerking.

Nog te doen: Educatief aanbod op de schooltuinen, het huisdierencentrum, de lespakketten en de buitenlessen wordt regelmatig geactualiseerd. Het blijft urgent om de scholen te wijzen op de noodzaak van onderwijs in ecologie en duurzaamheid.

Zie voorgaande opmerkingen.

Concluderend In de eerste vijf jaar van het beleidsplan is er al veel werk verricht om verschillende ambities te behalen.

Geheel in strijd met al het voorgaande!

Zo zijn er afwegingskaders en gedragscodes vastgesteld, zijn er streefbeelden voor ontwikkeling en beheer opgesteld en toegepast, is er geïnvesteerd om de ecologische waarden te versterken op vele locaties (bijlage 2) en wordt er gewerkt aan het informeren en activeren van bewoners.

Oh ja?

Een aantal acties is nog niet of niet voldoende opgepakt.

Nee; zeker niet

De belangrijkste hiervan is het starten met de monitoring van de staat van de natuur in Haarlem. Daarnaast dient de afstemming en overdracht van projecten naar dagelijks beheer en de kennis van ecologie versterkt te worden. Ook is actualisatie van het beleidsplan op een aantal inhoudelijke punten, zoals streefbeelden, soortenlijsten en aanpassing aan de wetgeving nodig. Tot slot zijn zowel een sterkere, proactieve communicatie van het beleid bij projecten en ontwikkelingen en een versterking van informatieverstrekking aan en activering van burgers nodig.

Hebben wij al eerder op gereageerd.

6

2.2 Acties, gerealiseerd in de buitenruimte

In het ecologisch beleidsplan is een actieplan opgenomen voor de periode 2013- 2022. Daarin is een onderscheid gemaakt tussen bestaande acties, acties die direct kunnen worden gestart zonder extra kosten, acties gefinancierd met geld uit het strategisch beheerplan en acties voor de lange termijn. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen met alle acties en de tot nu toe gerealiseerde uitvoering.

De acties waarvoor speciaal financiering beschikbaar is gesteld uit het budget van het strategisch beheerplan, betreffen voornamelijk werkzaamheden in de buitenruimte. In het kader van deze evaluatie zijn de besteding van dit budget en het proces van uitvoering van deze acties nagegaan. Zoals al eerder is geconstateerd, ontbreekt er monitoring van de staat van de natuur, waardoor er slechts beperkt inzicht is in de resultaten in ecologische waarden.

Ja; schandalig / amateuristisch.

De concrete realisatie van ecologisch beleid in de buitenruimte varieert van de aanschaf en het plaatsen van insectenhoeven en vossenrasters tot het graven van poelen en de aanleg van natuurlijke oevers.

Dat zijn relatief weinig dingen en derhalve niet veel om trots op te zijn.

Ook het inzaaien van bermen,

Op de website van Spaarnelanden is te lezen dat 3 km berm is ingezaaid met een inheems zadenmengsel. Dat mag niet als een geweldig succes worden genoemd. Wat is, uitgaande van wat onze stad aan bermen, perken en parken heeft, drie kilometer? Geen afstand om trots op te zijn, het is een wandelingetje van een klein half uur; een ommetje met de hond.

Daarnaast zijn er mengsels gebruikt die vooral bestaan uit exotische akkerkruiden aangevuld met het exotische Bijenvoer. Deze plantensoorten worden vrijwel uitsluitend bevologen door Honingbijen en dat is geen inheemse wilde bijensoort. Het is zijn de huisdieren van de imker, die door selectie en kunstmatige inseminatie zo zijn gefokt, dat zij vriendelijker zijn voor hun baasje en meer honing voor hem maken.

Verder is het de concurrent voor onze wilde bijensoorten, omdat ze, in tegenstelling tot die wilde bijen, op alle bloemen vliegen die nectar produceren, inheems of niet.

de aanplant van inheems bosplantsoen en intensief beheer zoals het verwijderen van begroeiing met een lage ecologische waarde is onderdeel van de realisatie.

De adviesgroep weet dat er de afgelopen vijf jaar veel heesters zijn verwijderd. Zoveel dat de ecologische waarde van het bosplantsoen sterk is verminderd. Herplant moet een dringend actiepunt worden. De inrichting moet dan zo ontworpen worden, dat de plantvakken zo min mogelijk betreden hoeven te worden voor snoei; dus van laag voorin tot hoger achterin en rekening houdende met de maximaal bereikbare hoogte en habitus! Dat scheelt veel onderhoudskosten en is ecologisch zeer waardevol.

In het beleid zijn ecologische hotspots, potentiële locaties en verbindingzones vastgelegd, die behouden en versterkt dienen te worden. De 17 hotspots behouden niet vanzelf hun waarde. Daarom zijn in 12 hotspots maatregelen genomen ten behoeve van beschermde of bijzondere soorten, door inzaaien van bloemenmengsels, specialistisch kleinschalig beheer en natuurherstel werkzaamheden. Op 6 van de 13 potentiële locaties zijn werkzaamheden verricht, variërend van voorbereidend onderzoek en planvorming tot uitvoering, waaronder uitgraven van poelen, zaaien en snoeien. Bovendien zijn op enkele locaties die potentie bleken te hebben, maar niet in het beleid zijn benoemd, de nodige werkzaamheden verricht. Hier zijn, aanhakend op herinrichtingen van de openbare ruimte, maatregelen getroffen om de ecologische waarden te behouden of te bevorderen.

Allemaal al eerder genoemd en door ons op gereageerd.

Aan de ecologische verbindingen die in het beleid benoemd zijn, is vooral gewerkt door vernieuwend ecologisch bermbeheer toe te passen in de vorm van maaibeheer en inzaaien.

Maaibeheer is absoluut niet ecologisch verantwoord gedaan. Wie heeft binnen de gemeente de kennis om dit onderbouwt tegen te spreken?

Bijlage 2 is een overzichtskaart van alle locaties waar in de buitenruimte acties zijn uitgevoerd

De stipjes lijken heel wat weer te geven, maar zinvoller zou het zijn geweest om per stipje aan te geven wat daar precies gedaan is en op welke schaal. Wij hebben de indruk dat alles heel erg wordt opgeblazen om falen te verbloemen.

en in bijlage 3 geeft een beschrijving van een aantal voorbeeldprojecten.

Daar zijn wij niet van onder de indruk.

Voor deze acties op omvorming, bescherming en vernieuwend beheren is jaarlijks 200.000 euro beschikbaar en wordt ieder jaar een uitvoeringsplan gemaakt. De praktische uitvoerbaarheid van de plannen binnen hetzelfde kalenderjaar, blijkt regelmatig moeilijk haalbaar. Dit komt bijvoorbeeld doordat omvorming vaak complexer blijkt en meer tijd en inspanning kost of doordat blijkt dat er een andere ontwikkeling gepland is op een beoogde locatie. In dat geval wordt het budget voor een van

de andere acties aangewend of gereserveerd voor het volgende jaar. Een nauwere, dat wil zeggen vroegtijdiger en frequenter, afstemming en samenwerking tussen beleid en uitvoering van ecologisch beleid, zal de uitvoering ten goede komen.

7

Uitgevoerde acties, gefinancierd uit het strategisch beheerplan (€ 200.000 per jaar), 2014 - 2018

Acties € % Begroot %

Na 2018 % 0 Voorbereiding (potentie) locaties 311.000 31 % 0 % 20% 1 Maatregelen beschermde soorten 119.000 12 % 10 % 10% 2 Communicatie ecologisch beheer 60.000 6 % 0 % 5% 3 Tijdelijke natuur 27.000 3 % 10 % 0% 4 Bermen inzaaien met bloemenzaad, ecologisch maaibeheer invoeren 46.000 5 % 10 % 7% 5 Zonnige plekken inzaaien met bloemrijk graszaad 45.000 5 % 10 % 7% 6 Struikbeplanting besdragende heesters 37.000 4 % 10 % 8% 7 Specialistisch kleinschalig beheer 72.000 7 % 8 % 7% 8 Mantelvegetatie aanbrengen 34.000 3 % 12 % 8% 9 Natuurvriendelijke oevers 44.000 4 % 1 % 3% 10 Ontwikkeling (potentie)locaties* 199.000 20 % 25 % 10% Vanaf 2019 monitoring staat van de natuur 0 0 0 15% Totaal 994.000 100 % 100 % 100% *Ook op hotspots en op kansrijke locaties die niet in het beleid benoemde zijn, is geïnvesteerd in ontwikkeling en behoud van ecologische waarden.

Gebleken is dat de meeste projecten een gedegen voorbereiding (0) behoeven, in de vorm van onderzoek, planvorming en advies, met specifieke kennis van ecologie. Zo zijn speciaal voor de hotspots en potentiële locaties opnames van de stand van zaken gemaakt, op basis waarvan inrichtings- en beheeradviezen zijn opgesteld.

Door wie? Door Landschap Noord-Holland. Die uitbesteding gaat tenlaste van het budget van Spaarnelanden, toch van de inzet van hun personeel? Waarom is daarnaast niet hard gewerkt aan de verbetering van de biodiversiteit in de rest van het Haarlemse groen. Er is daar, gelet op de hoeveelheid auto's van ingehuurde hoveniersbedrijven die door de stad reden in opdracht van Spaarnelanden, best veel werk verzet. Wie selecteert die bedrijven en op welke criteria? Speelt ecologische kennis daarbij ook een rol en wie beoordeelt dat?

Ruim een kwart van de uitgaven aan voorbereiding zijn hieraan eenmalig besteed, waarmee de benodigde basisinformatie voorhanden is.

Vooraf door gebrek aan eigen kennis en uitbesteding.

Bij de meer complexe projecten, zoals omvorming van grotere terreinen, worden in de verdere planvorming meerdere organisaties en personen betrokken, waaronder terreineigenaren, beheerders, vrijwilligersgroepen en omwonenden. Om de potentiële locaties te kunnen ontwikkelen en participatie te verhogen, wordt hierin blijvend geïnvesteerd. Dit geldt ook voor communicatie (2) bij verschillende, zichtbare, maatregelen, waar bewoners worden geïnformeerd om draagvlak te genereren en participatie en activering te stimuleren. En ook in de maatregelen voor specifieke soorten (1), zoals natuurinclusief bouwen door het plaatsen van vleermuiskasten en mussenhotels, blijft noodzakelijk.

De bestedingen aan tijdelijke natuur (3), zoals het inzaaien van braakliggende terreinen, zijn zeer beperkt geweest. Dit, omdat de natuur vaak al zelf braakliggende terreinen invult met tijdelijke flora. Gezien het hoge tempo waarin de stad nu gaat ontwikkelen, beogen we niet om hier de komende jaren nog in te investeren.

Inzaaien en beplanten (4,5,6,9) blijft belangrijk in de hele gemeente en biedt in combinatie met goed ecologisch beheer veel kansen voor verhogen van de ecologische waarden.

Steeds weer worden zaaimengsels gebruik van akkerkruiden en ruigtekruiden, alsof onze flora geen andere soorten kent. Het zijn gewassen uit de eerste successiefases die voor een groot deel bestaan uit een- en tweejarige soorten. De akkerkruiden, waarvan een deel niet inheems is, maar in vervlogen tijden mee kwamen met vervuild zaaigran, vragen om een jaarlijkse bewerking van de grond. Daarbij wordt het bodemleven daar keer op keer verstoord door de bewerking en het gewicht van trekkers. De bewuste kruiden kwamen vroeger alleen langs akkerranden voor, maar worden nu gezien als het middel om de biodiversiteit te vergroten. Veel van de gebruikte soorten hebben weinig ecologische waarde. Ze worden vooral bezocht door Honingbijen die net als veel akkerkruiden afkomstig zijn uit Zuid-Europa.

Ruigtekruiden vragen om een uitgekend en gefaseerd maai-beheer. Daarmee wordt niet bedoeld de ene keer een deel en over drie weken het andere deel. Een deel van zo'n terrein moet een geheel seizoen ongemaaid blijven om het dierenleven zowel van dracht- als waardplanten gebruik te laten maken. Bij een verkeerd maai-beleid is men uitsluitend floristisch bezig en bestrijdt men het dierenleven.

Maar er bestaan veel meer inheemse plantensoorten dan de genoemde kruidmengsels rijk zijn. Het zijn vooral de vaste plantensoorten die ruim toegepast moeten worden. Zij vragen niet tot nauwelijks onderhoud. Dat spaart geld en de rust komt de biodiversiteit alleen maar ten goede. Soortenlijsten zijn bij onze adviesgroep te verkrijgen.

Het beplanten met besdragende struiken begint nu meer weerklank te vinden en zal dus zeker gaan toenemen.

Als een berm of perk goed wordt ingericht, dat wil zeggen van laag naar hoog, dus niet zoals zo vaak gebeurd hoog opgaande houtgewassen langs de buitenrand, kan men besdragende heesters, die doorgaans geen grote hoogte bereiken (bijv. Berberis en Ribessoorten) goed gebruiken. Bij een gevarieerde inheemse houtgewaskeuze komen de besdragende soorten overigens vanzelf voorbij. De bedoelde inrichting zorgt er tevens voor dat er niet meer gezaagd of gesnoeid hoeft te worden. Snoeien en terugzetten is in de meeste gevallen het corrigeren van inrichtingsfouten. Het is te zot voor woorden om te denken dat houtgewassen alleen goed kunnen functioneren als ze periodiek gesnoeid worden. Daarmee geeft men de natuur een brevet van onvermogen; hoe arrogant is dat?

Natuurvriendelijke oevers (9) langs de Gijzenvaart blijven we ecologisch beheren en we houden een open oog voor kansen om meer natuurvriendelijke oevers te ontwikkelen.

Het is triest als de oevers langs de Jan Gijzenvaart een ecologisch succes worden genoemd. Om dat predicaat toe te kunnen dichten, zal een strook van minimaal twee meter ongemaaid moeten blijven. Die kan ingeplant worden met vele inheemse gewassen die elkaars concurrentie kunnen verdragen en zorgen voor een biotoop voor heel veel insecten en insectivore dieren. Daarnaast is een dergelijke aanplant ook visueel zeer aantrekkelijk. Er zijn puristen die denken dat de mogelijkheden te beperkt zijn voor bijzondere oevergewassen. Maar laten we nu eerst beginnen om het gras te vervangen met gewassen die tegen een stootje kunnen. Dan is de gemeente al een heel eind op de goede weg. De stad zal nooit een natuurreservaat worden en elke ecologisch waardevolle inheemse plantensoort is beter dan gras.

Verder is het wel heel pover als men koketteert met slechts één locatie. In de stadsrand van Haarlem, daar waar de natuur de stad in getrokken moet worden, zijn de oevers steeds gemaaid en zelfs tot in het water van de begroeiing ontdaan. Dat is een aanslag op de nest- en schuilgelegenheden van Fuut, Meerkoet, Waterhoen, Krakeend, Rietgors, Rietzanger etc. In Molenwijk zijn in de winter rietgragen

verwijderd en in de zomer nog eens. Nog los van de waarde voor het vogelleven, heeft riet ook een waterzuiverende werking. De adviesgroep heeft blauwalg explosief waargenomen na het verwijderen van de oever- en submerse begroeiing.

Verder zijn smalle strookjes groen (50 tot 70 cm breed) langs hoog opgaande oeverbeschoeiingen enge tijd ongemaaid gebleven. Dit met het idee dat dat ecologisch waardevol is. De combinatie steile oever en beperkte breedte voor de oevergewassen zorgen daar geenszins voor. Daarbij komt dat vele stroken in de zomer alsnog gemaaid zijn. Gebeurt dit allemaal uit onkunde, of probeert men de boel te saboteren?

Wil men echt gaan voor natuurlijke oevers met hoge ecologische en esthetische waarde dan zal er veel meer moeten gebeuren. Daarbij komt dat een goede breedte zorgt voor minder maaimeters en derhalve verlaging van de onderhoudskosten.

Voor de uitvoering van maatregelen op potentiële locaties (10) blijkt de voorbereiding de grootste investering te zijn. Vervolgens zijn vaak meerdere jaren nodig om een locatie blijvend om te vormen tot een bloem- en soortenrijke vegetatie die voor de natuur waardevol is met als doel meer biodiversiteit.

Dit vinden wij echt kul. Staar je niet blind op een paar potentiële locaties. Ga aan de slag met de aanplanten van vaste inheemse kruiden en houtgewassen. Dat heeft de hoogste prioriteit. Ga daarna denken over de potentieplekken. Haast is geboden en denken kost teveel tijd.

Men moet ook niet denken dat ze het wiel moeten uitvinden, er zijn gespecialiseerde bedrijven in te huren om tot resultaten te komen. Zoek naar bedrijven die aangesloten zijn bij de organisatie Wilde Weelde. Vraag adviezen en verschuil je niet achter onkunde.

8

Op basis van de ervaringen van de eerste vijf jaar van beleidsuitvoering, is de begroting bijgesteld en is 15% van het budget vrijgemaakt voor de zo noodzakelijke monitoring van de staat van de natuur in de stad.

Het zou de taak moeten zijn van de stadsecologen in samenwerking met KNNV en Vogelwerkgroep en Waarneming.nl. Het is niet een eenmalig project; het moet periodiek gedaan worden en dat is precies wat de verenigingen doen. Hoe kostbaar is dat?

3 Conclusies

Onze conclusies zijn verwoord in onze voorgaande reacties. Wat ons in het onderstaande wel opvalt is dat veel van de onderstaande gemeentelijke beleidsacties reeds zeer lang door andere organisaties worden gedaan en door hen uit eigen budget wordt bekostigd. Die drukken dus zowel als het gaat om menskracht als om de kosten niet op Spaarnelanden. Wil men iets doen aan de vergroting van de biodiversiteit dan zijn nieuwe acties nodig. De nadruk moet nu niet liggen op communicatie, daar schiet de natuur niets mee op. Er moet nu daadwerkelijk ingegrepen worden in de variatie van het groen met het doel te komen tot extensief beheer en rust in het groen. Alleen dan doet men serieus iets aan de biodiversiteit in de stad. Daarnaast kan begonnen worden met een communicatieplan. Ecologische inrichting en beheer is bewezen goedkoper. Alles draait om kennis en visie en die ontbreken.

Er is in de afgelopen vijf jaar gewerkt aan de uitvoering van het in 2013 vastgestelde ecologisch beleidsplan. Dit beleidsplan beschrijft een dertiental ambities en vele acties om deze te bereiken. Het grootste deel van deze acties is opgestart (bijlage 1).

Speciaal voor acties in de buitenruimte, om locaties met ecologische potentie of waarde te versterken, was budget beschikbaar. Deze acties zijn op veel verschillende locaties uitgevoerd. (bijlage 2). Zo zijn op ecologische hotspots, waar nodig, maatregelen genomen om de waarde van de locatie te behouden. Op ecologische potentiële locaties is gewerkt aan de omvorming tot ecologisch waardevollere hotspots. Deze omvorming vergt een goede voorbereiding en meerjarige aanpak. Actie ondernemen om ecologische waarden te verhogen is bovendien ingewikkeld, als de grond niet in eigendom van de gemeente is. Ook is geïnvesteerd in een aantal locaties, die niet in het beleidsplan zijn genoemd, maar die kansen boden en potentie hebben. Tot slot zijn ecologische verbindingen versterkt, zoals langs wegen en oevers. Of de natuur ook echt is toegenomen, is niet bekend door een gebrek aan gegevens, omdat er geen monitoring heeft plaatsgevonden. Er zijn aanwijzingen dat het ecologisch beleid wel zijn vruchten heeft afgeworpen, maar de resultaten zijn niet concreet. Voortzetting van de uitvoering van acties die in het beleidsplan zijn opgenomen, is ook na 2022 zeker noodzakelijk.

Acties op het gebied van planvorming en communicatie, zijn niet direct zichtbaar, maar zijn zeker ook opgepakt. Het Ecologisch beleidsplan wordt in veel, maar nog niet in alle gevallen meegenomen in de planontwikkeling van projecten. Doordat de ecologisch waardevolle gebieden, verbindingen en afwegingskaders voor ruimtelijke ontwikkeling in de Structuurvisie Openbare Ruimte zijn verankerd, is het meenemen in planontwikkeling nu meer vanzelfsprekend. Bij een verdere uitwerking van inrichtingsplannen, zijn de beschikbaar gekomen streefbeelden van natuurlijke vegetatie en ecologisch beheer een ondersteuning in ontwerp en inrichting. Hierbij moet het gebruik van inheemse planten, struiken en bomen, die een veel grotere bijdrage aan de ecologie -waaronder bijvoorbeeld de insecten - leveren dan uitheemse, nog veel verder doorgevoerd worden. Ook de huidige aandacht voor klimaat adaptatie, versterkt de aandacht voor toepassing van groene inrichting van de ruimte en van groene gevels en daken. Communicatie en educatie zijn erop gericht om bij bewoners draagvlak en participatie te genereren. Dit heeft onder meer opgeleverd dat er vrijwilligersgroepen zijn geactiveerd en enkele nieuwe groepen zijn opgericht. Er is een continu aanbod van voorlichting en educatie over natuur en milieu.

9

Bijstelling en actualisatie van het beleid

Doel van de evaluatie is om te bepalen of acties en de planning hiervan, mede onder invloed van beschikbare middelen, moeten worden herzien. Het blijkt dat een viertal acties noodzakelijk is voor effectieve uitvoering van het beleid de komende jaren.

1 Monitoring Om te kunnen meten wat de resultaten zijn van ecologische omvorming en beheer en ook van stedelijke ontwikkelingen, is monitoring van de staat van de natuur noodzakelijk. Vooral de algemene stand van de ecologie/ biodiversiteit dient daarbij in kaart te komen. Zonder monitoring weten we niet of de maatregelen die we nemen ook echt werken en ontbreken de feiten om deze zo nodig bij te stellen. Het heeft daarom hoge prioriteit om monitoring op te starten.

2 Proces en deskundigheid bij uitvoering De uitvoering van het ecologisch beleid in de buitenruimte kan effectiever en efficiënter door nauwere afstemming tussen beleid en uitvoering over prioriteiten en mogelijkheden. Ook dient er nauwer contact te zijn over relevante ontwikkelingen in relatie tot uitvoering van dit beleid. Het beheer dient naadloos aan te sluiten op de uitgevoerde omvorming (maaien, snoeien, inzaaien etc.) en de beheerafspraken moeten beter geënt zijn op ecologische doelen. Er is meer ecologische deskundigheid nodig bij beleidsvorming, projecten, uitvoering van projecten en bij beheer. Het is belangrijk om te zorgen voor een (tijdelijke) aanvulling van een lokale kennis van de aard van de ecologie.

3 Communicatie en participatie Communicatie over (de uitvoering van) het ecologisch beleid, om kennis en draagvlak te genereren intern, bij medewerkers en opdrachtnemers die aan ontwikkelingen werken, moet versterkt worden en meer strategisch en planmatig opgepakt. Ook de communicatie over omvorming en ecologisch beheer behoeft verbetering; veel burgers begrijpen het ecologisch beheer niet, terwijl het aanzicht van de openbare ruimte door ecologisch beheer verandert. Om draagvlak te genereren en zo mogelijk ook participatie te bewerkstelligen, is een betere communicatie nodig. Er is een beperkt budget beschikbaar tot 2022. Daarom zal voor communicatie meer gebruik moeten worden gemaakt van de bestaande kanalen van bijvoorbeeld NME en Spaarnelanden. Daarnaast is profilering bij en via andere projecten waaraan ecologie een bijdrage levert, zoals natuurinclusief bouwen en geveltuinen, een goede mogelijkheid.

4 Actualisatie van het beleid Een aantal zaken in het ecologisch beleidsplan moet worden geactualiseerd. Dit betreft niet de vorming van nieuw beleid, maar een actualisatie van onder meer data, beheermethoden en streefbeelden en aanpassingen door nieuwe wettelijke kaders. Soortenlijsten, van gewenste soorten en zogenoemde exoten moeten geactualiseerd worden. Tot slot moet de link die in het beleid is gelegd met klimaatadaptatie nader uitgewerkt worden, bijvoorbeeld door een streefbeeld van natuurinclusief bouwen te schetsen.

Bijlagen: 1 Uitvoering acties 2 Kaart uitgevoerd buitenwerk 3 Voorbeeldprojecten
10

Bijlage 1. Uitvoering van het actieplan

In het ecologisch beleidsplan een actieplan opgenomen voor de periode 2013 - 2022. In deze bijlage is per actie aangegeven of hieraan is gewerkt in de periode 2014 - 2018.

A. Bestaande acties:

1. Afkoppeling van regenwater Er is een afkoppel kansenkaart vastgesteld en in een aantal locaties is afkoppeling gerealiseerd. Doorlopend en steeds meer onder de aandacht door klimaatadaptatie.
2. Stoppen met chemische onkruidbestrijding. Sinds 2012 wordt niet meer chemisch bestreden.
3. Onderzoek doen naar de mogelijke locaties voor stadslandbouw Onderzoek in 2013 afgerond, in kaart gebracht waar stadslandbouw mogelijk is. De commissie beheer is geïnformeerd.
4. Schooltuinprogramma (25 schoolklassen) Door de nieuwe schooltuin Poelpoldervreugd nemen er momenteel 40 schoolklassen deel, voorheen 25. NME biedt jaarlijks dit aanbod.
5. Kinderboerderijen en huisdiercentrum (natuur in en om huis) Er is een doorlopend aanbod van activiteiten op deze locaties.
6. Lesmaterialen, adviezen Lespakketten en -kisten worden ca. 170 keer per jaar gebruikt. Daarnaast draagt Haarlem sinds 2018 bij aan het educatieaanbod van Nationaal Park Zuid-Kennemerland, waar voornamelijk Haarlemse scholen gebruik van maken.

B. Acties die direct kunnen worden gestart, zonder extra kosten:

1. Toepassen van inheemse soorten Dit heeft aandacht, maar kan beter. Het is lastig te controleren bij particulieren, waardoor veel en aantrekkelijk communiceren de meest kansrijke aanpak is. Het overzicht met soorten moet geactualiseerd worden.

2. Toepassen van soorten die snel CO2 binden als wilg en els Hieraan is nog geen aandacht besteed. Er komt nu wel meer aandacht voor de kansen van het toepassen van soorten, niet alleen voor het binden van CO2, maar ook van fijnstof en de rol die soorten kunnen spelen bij klimaatadaptatie, waaronder hitte en water regulering.

3. Toepassen van gevelgroen. Hier is actief beleid op gevoerd. Motie 71, bomen in de binnenstad, is uitgevoerd. Steenbreek is actief en hierop is ook een subsidieregeling geweest. Geveltuinenbeleid is vastgesteld.

4. Gebruiken van een afwegingskader bij projecten en andere ingrepen op de ecologische impact van plannen. Er is een afwegingskader in de SOR vastgelegd en ook voor projecten zijn er afwegingskaders en gedragscodes opgesteld. Deze zijn veelal bekend en worden gebruikt, maar het kan beter.

5. Opstellen en implementeren van compensatie als gevolg van aantasting van de ecologische structuur. De compensatieregeling is opgenomen in bijlage 5 van het beleidsplan en betreft ecologische hotspots en potentiële locaties. Tot op heden is er geen toepassing voor geweest, maar op de ontwikkellocatie Oostpoort speelt dit nu wel.

6. Samenwerkingsoverleg opstarten met omliggende gemeentes op gebied van ecologie
11

In de bestaande verbanden van Nationaal Park Zuid-Kennemerland en Recreatieschap Spaarnwoude is er samenwerking. Daarnaast is er gestart met een jaarlijks informeel groenoverleg met omliggende gemeenten.

7. Digitale informatie ter promotie van groenparticipatie en gevelgroen Spaarnelanden heeft mede op verzoek van de gemeente een pagina op zijn site gemaakt en komend jaar zal de gemeente zelf actief geveltuinen gaan promoten via de site.

8. Digitale informatie voor bewoners voor inrichting en beheer van eigen tuin en meer informatie op voor- en najaarsevenement Zie onder B 7 en het voor- en najaarsevenement is een drukbezocht evenement waar veel informatie wordt versterkt.

9. Toetsen van specifieke vergunningen aan de gegevens in Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) Gerealiseerd; Haarlem is lid van de databank en gebruikt deze informatie voor toetsen.

10. Vaststellen van de gedragscodes Er zijn gedragscodes vastgesteld van vereniging Stadswerk voor "bestendig beheer en onderhoud groenvoorzieningen" en "ruimtelijke ontwikkelingen".

C. Acties gefinancierd met geld uit het strategisch beheerplan: Bijlage 2 is een kaart met de locaties waar werkzaamheden zijn uitgevoerd en bijlage 3 geeft een beschrijving van een aantal voorbeeldprojecten.

1. Nemen van specifieke maatregelen voor beschermde/ bijzondere soorten Gerealiseerd zijn onder meer ijsvogelwanden, nestkasten voor vleermuizen en vogels, insectenhôtels, vossenrasters en paddenpoelen.

2. Communicatie ecologisch beheer Het blijkt dat er bij de realisatie van de fysieke projecten zeker ook geïnvesteerd wordt in communicatie en participatie.

3. Kansen voor tijdelijke natuur op braakliggende terreinen Bv: voor bijenweide of natuurontwikkeling Braakliggende terreinen worden nu volop in ontwikkeling genomen en bieden dus minder kansen voor tijdelijke natuur. Er is ook minder gerealiseerd, vaak komen planten ook vanzelf op deze locaties op en ontstaat zo al een natuurlijke plek.

4. De bermen minder vaak maaien maar vaker inzaaien met bloemenzaad Op veel locaties gerealiseerd, maar veel minder dan volgens het actieplan was opgenomen. Het maaibeheer moet zeker voortgezet worden en vraagt aandacht en ecologische kennis.

5. Meer zonnige plekken inzaaien met bloemrijkgras zaadmengsel Op een aantal locaties gerealiseerd, maar veel minder dan volgens het actieplan was opgenomen. Dit moet zeker voortgezet worden; meer kennis van bijbehorend maaibeheer is essentieel voor de effectiviteit.

6. Meer struikbeplanting met besdragende heesters realiseren Op een aantal locaties gerealiseerd, maar veel minder dan volgens het actieplan was opgenomen. Het is lastiger hier locaties voor te vinden, ook omdat dit vernieuwend is in de stedelijke omgeving. Doorzetten van deze maatregel is belangrijk en kan uitgebreid worden naar inheemse heesters in het algemeen, dus ook niet-besdragend.

7. Specialistisch kleinschalig beheer in Poelbroek en Van Leeuwenhoekparkje Wordt gerealiseerd. Er is een apart beheerplan. De samenwerking met de vrijwilligersgroepen kan verbeterd. Specialistisch kleinschalig beheer kan op meer plaatsen worden ingezet, bevordert de participatie en goed voor ecologie doordat inzet van zwaar materieel hiermee voorkomt.

8. Aanbrengen van mantelvegetatie (natuurlijke overgang bos-gras) in het Molenplaspark en Schoterbos Er is op meer dan genoemde locaties gezocht naar mogelijkheden om mantelvegetatie te realiseren. Er is aanzienlijk minder aangebracht dan was opgenomen, maar de realisatie is zeker wenselijk en er zijn veel locaties mogelijk.

12

9. Beheer Natuurvriendelijke Oevers Jan Gijzenvaart Aanleg en beheer op deze locatie gerealiseerd. Bovendien is ook het onderzoek naar mogelijkheden van natuurvriendelijke oevers op andere locaties en naar mogelijkheden van drijf-eilanden hierbij opgepakt.

10. Investeren in de ontwikkeling van de potentiële locaties Op 6 van de 13 potentiële locaties zijn investeringen gedaan. Ook op een aantal hotspots zijn maatregelen genomen om de ecologische waarde te behouden of versterken.

11. Nieuwe soorten (insecten en (boom)ziekten): Extra monitoring als een soort verwacht wordt, opstellen van een protocol hoe te handelen en communicatie en voorlichting naar bewoners. Er nog geen structureerde aanpak.

12. Coördineren van het monitoringsplan Er is nog geen monitoringplan.

D. Acties voor de lange termijn: ambities (vereist extra budget) (raming 2013)

1. Groene wandelingen/safari in de stad en in parken. Zowel NME als vrijwilligersorganisaties bieden door het jaar heen excursies en wandelingen op verschillende locaties in de gemeente aan.
  2. Projecten natuur in de stad, diverse activiteiten met spel, workshops, tentoonstelling Ter Kleef Op twee NME-locaties zijn voorbeeld tuintjes aangelegd met natuurlijke beplanting. Er is een wekelijks groenspreekuur en af en toe worden workshops aangeboden over tuinvogels, insecten en kleine zoogdieren.
  3. Boomfeestdag; bewoners een inheemse boom meegeven voor in de eigen tuin Jaarlijks worden op steeds aan andere locatie een tiental bomen geplant in samenwerking met buurtorganisaties.
  4. Cursussen natuurvriendelijk tuinieren Door vrijwilligersorganisaties zijn enkele cursussen aangeboden en NME biedt workshops (zie onder D2).
  5. Actie vleermuiskasten en mussenkasten. Leveren van vleermuiskasten en vogelkasten tegen een laag tarief op evenementen. Wordt voortdurend uitgevoerd. Of deze allemaal worden opgehangen is niet na te gaan.
  6. Soort van het jaar project Geen uitvoering aan gegeven, de vraag is of dit gewenst is voor de toekomst of dat er bij landelijke projecten van deze strekking kan worden aangesloten.
  7. Voor alle parken (met veel bomen) een FSC-keurmerk aanvragen Geen uitvoering aan gegeven.
  8. Waar mogelijk en gewenst investeren in natuurlijk spelen Waar mogelijk wordt dit ingepast.
  9. Opstellen folder Flora en Fauna voor bij aanvraag bouw/sloopvergunning Deze actie moet nog uitgevoerd worden.
  10. Soortgerichte cursussen aanbieden en daarmee vrijwilligers mobiliseren om waarnemingen door te geven Hiermee is een start gemaakt om vleermuizen te kunnen inventariseren. Verdere uitbouw is zeer gewenst.
  11. Soortbeschermingsplan opstellen voor soorten die wettelijk beschermd zijn, zoals vleermuizen Dit is in voorbereiding.
- 13
12. Implementeren soortbeschermingsplan Dit volgt op punt 11.
  13. Haarlem een Ambassadeurssoort geven Hieraan is geen uitvoering gegeven.
  14. Kansen benutten voor natuurvriendelijke oeverbeleid Dit is opgepakt waar mogelijk (zie uitvoering buitenruimte) en het is zeer wenselijk dit voort te zetten.
  15. Promotie van groene daken Dit is in 2015 uitgevoerd, gericht op particulieren. Hier was toen weinig animo voor. Op dit moment ontstaat er wel vraag naar informatie.
  16. Maandelijks rubriek in stadskrant/ website over natuur in de tuin Sinds een jaar of twee is er een rubriek van de oud-stadsecoloog, op zijn eigen titel.
  17. Voorlichting over aanplanten inheemse soorten in privétuinen en niet-chemische onkruidbestrijding Wordt beperkt uitgevoerd, kan op grotere schaal.

18. Stimuleren van toepassen van faunavriendelijke voorzieningen zoals nestkasten en klimop bedekte muren is gestart, kan op grotere schaal.

19. Toepassen van groene daken die water vasthouden en goed isoleren. Uitvoeren beleid daklandschappen en stimuleren groene daken. Zie onder D 15.

14

Bijlage 2

15

Bijlage 3 Voorbeeldprojecten

Deze voorbeeldprojecten geven een beeld van de uitgevoerde acties in de buitenruimte en de beoogde natuurresultaten.

1 Heksloot Polder de Heksloot is een ecologische hotspot en een van de weinige gebieden binnen Haarlem met nog een redelijke populatie broedende weidevogels, waarvan de stand de afgelopen jaren sterk achteruitgaat. Gepoogd is door het treffen van allerlei maatregelen zo veel mogelijk van de bestaande weidevogelnesten en vogels te beschermen en daarnaast ook de voedselsituatie te verbeteren. Als voornaamste knelpunt werd gezien het voorkomen van de vos. Daarom is vooral ingezet op aankoop en plaatsing van vossenrasters. Ook is de waterhuishouding van de aanwezige steltloperplas verbeterd, zodat de broedende en doortrekkende steltlopers beter voedsel kunnen zoeken. Binnen het in 2018 geplaatste vossenraster, ging het merendeel van de weidevogels, na enige aarzeling, broeden. De meeste weidevogels hadden vervolgens een veel hoger broedsucces dan in voorgaande jaren. Zelfs de zeldzame zomertaling werd met jongen binnen een raster waargenomen. Ook de laatste in Haarlem broedende grutto's hebben jongen gekregen. Rondom de Klutenplas werd ook een raster geplaatst. Voor het eerst sinds de aanleg van de plas (circa 20 jaar geleden) broedde er daarna een twintigtal paartjes kluten met daarnaast enkele bijzondere soorten als visdief en kleine plevier. Het project had een lang voorbereidingstraject. Er waren veel verschillende partijen in het gebied actief met ieder hun eigen belangen die op een lijn zijn gebracht. De hoge betrokkenheid heeft er ook toe geleid dat er meerdere vrijwilligersgroepen uit het project zijn voortgekomen.

2 Eendentrappen Uit de bevolking van Haarlem kwamen berichten dat op veel plaatsen met steile oevers jonge eenden, kleine zoogdieren en kikkers niet op de kant konden komen. Op een twintigtal plaatsen zijn eendentrappen aangelegd die aansluiten op aangrenzende gazons. Dieren kunnen hier weer uit het water komen.

3 Vijfhuizermolen Ten noorden van de Vijfhuizermolen ligt langs de Ringvaart van de Haarlemmermeer een rietland. Na het maken van een plan en het daarna verwijderen van de meeste boomopslag is een begin gemaakt met omvorming van het terrein richting bloemrijk grasland en veenmosrietland. Voor broedende rietvogels als rietzanger en rietgors blijft jaarlijks een deel van het riet ongemaaid. In de delen die wel jaarlijks gemaaid worden, is een keur aan moerasplanten verschenen of toegenomen. Er ontwikkelt zich het op Europees niveau bijzondere en beschermde veenmosrietland, een resultaat om trots op te zijn. Dit is een voorbeeld van een zeer lonend project, waarbij het wel meerdere jaren kost om een waardevoller en aantrekkelijker gebied te realiseren, met als doel meer biodiversiteit.

4 Wilgenveld In het Wilgenveld zijn enkele poelen aangelegd om kikkers weer kansen te bieden om zich voort te planten. Er is nog geen monitoring van de resultaten.

16

5 Van Leeuwenhoekpark Hier zijn randen met bollen in gepoot om in het vroege voorjaar insecten voldoende nectar en stuifmeel te bieden. Ook zijn bosranden met inheems bosplantsoen aangeplant. Een verruigd rietland wordt met aangepast materieel omgevormd tot bloemrijk grasland.

6 Poelbroekpark In het Poelbroekpark is een heel scala van maatregelen in gang gezet om een aantal zeldzame plantensoorten weer terug te krijgen. Van het verwijderen van opslag uit rietlanden, waar de zeldzame roerdomp nu broedt, tot het instellen van beweiding, tot het omvormen van vrij ruige graslanden tot bloemrijke schrale graslanden. De eerste resultaten zijn bemoedigend: het nog steeds broeden van roerdomp, de hervestiging van zeldzame plantensoorten, zoals rode ogentroost, de uitbreiding van dotterbloem en het ontstaan van rijke groeiplaatsen van rietorchis en bijenorchis.

7 Busbaan Aan de oostrand van de busbaan bij het Dag Hammarskjoldpad, is een strook drijvend rietland in omvorming naar bloemrijk schraal grasland. De eerste rietorchissen en bevertjes (een bedreigde plantensoort van de Rode Lijst) zijn ondertussen verschenen. Omdat de bodem hier slap is, wordt er geïnvesteerd in de tijdelijke inzet van aangepast materieel. Zodra een kruidenrijke vegetatie is ontstaan, zullen ook de bijbehorende soorten bijen, dagvlinders en sprinkhanen zich kunnen vestigen.

8 Westrand Reinaldapark Aan de westrand van het Reinaldapark is een lange en brede strook ingezaaid met een kruidenmengsel. Tot laat in de herfst waren er veel bloeiende planten aanwezig. Dit trekt grote aantallen bijen, dagvlinders en zweefvliegen aan. Ook allerlei vogelsoorten vonden er voedsel en dekking.

9 IJsvogelwanden Verspreid over Haarlem is een achttal broedwanden voor ijsvogels aangelegd. Ook is aan een aantal broedwanden onderhoud gepleegd. In hoeverre de wanden worden benut, is nog niet geïnventariseerd.

10 Binnenliede Aan de Binnenliede is in 2017 gestart met het omvormen van met struweel en bramen dichtgroeïende rietlanden tot bloemrijke schrale graslanden en veenmosrietlanden. De eerste resultaten waren spectaculair. In 2018 kwamen honderden bloeiende dotterbloemen onder de bramen vandaan. Honderden exemplaren van het veenreukgras werden bloeiend gezien, een soort van de Rode Lijst van bedreigde plantensoorten. Daarnaast een heel scala van andere moerasplanten als kamvaren (zeldzaam!), moeraslathyrus en echte koekoeksbloem. Ook verschenen de eerste rietorchissen. Broedende rietvogels als rietzanger en rietgors konden terecht in de rietranden die bij het maaien gespaard werden. Bij het voortzetten van de maatregelen valt te verwachten dat er op termijn Europees belangrijke natuur ontwikkeld kan worden in de vorm van bijvoorbeeld veenmosrietland. Dit is nu al een van de meest waardevolle natuurterreinen in Haarlem.

17